

SAVONIA

ammattikorkeakoulu

OPINNÄYTETYÖ - AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA

AMMATILLISEN OSAAMISEN KEHITTYMINEN KOULUTUKSEN AIKANA

Haastattelututkimus varhaiskasvatuksen sosionomin opinnoista

TEKIJÄT Jenni Koivuniemi
Helena Tuppurainen

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	
Tutkinto-ohjelma Sosionomin tutkinto-ohjelma	
Työn tekijät Jenni Koivuniemi ja Helena Tuppurainen	
Työn nimi Ammatillisen osaamisen kehittyminen koulutuksen aikana. Haastattelututkimus varhaiskasvatuksen sosionomiopiskelijan kokemuksista	
Päiväys 26.11.2023	Sivumäärä/Liitteet 57/3
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Savonia-ammattikorkeakoulu	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää sosionomiopiskelijoiden kokemuksia koulutuksen tuottamasta osaamisesta suhteessa asetettuihin kompetensseihin. Kompetenssit kuvaavat kaikille tutkinto-ohjelmille yleisiä ja tutkinto-ohjelmakohtaisia osaamisalueita. Tutkimuksen tavoite oli arvioida tutkinnon tuottamaa osaamista ammatillisesta kehittämisestä sekä kerätä konkreettisia koulutuksen kehittämisideoita kaksi ja puoli vuotta kestävässä koulutuksessa. Koulutus oli sosionomin tutkinto-ohjelma suuntautumisopintoina varhaiskasvatus. Toimeksiantajana opinnäytetyössä oli Savonia-ammattikorkeakoulu.</p> <p>Tutkimus oli kvalitatiivinen tutkimus ja se toteutettiin verkossa avoimena ryhmähaastatteluna. Kohderyhmälle esitettiin mahdollisuus osallistua tutkimukseen. Haastatteluun arvottiin kolme opiskelijaa varhaiskasvatukseen suuntautuneesta monimuotoryhmästä. Kaikilla haastatteluun osallistuneilla oli varhaiskasvatuksen työkokemusta ennen koulutuksen aloittamista. Ryhmähaastattelu toteutettiin kesäkuussa 2023.</p> <p>Tutkimuksessa opiskelijat tunnistivat ammatillisen kasvun sekä asiantuntijuuden kehittyneen usealla osa-alueella opiskelun aikana. Oppimismenetelminä vertaistuki, reflektointi sekä opiskelun suunnittelu nimettiin tärkeiksi oppimista tukeviksi tavoiksi. Yleiset- sekä sosionomin tutkinto-ohjelmakohtaiset kompetenssit olivat kehittyneet esimerkiksi sosiaalialan eettisen osaamisen alueella. Tutkimus tuotti toimeksiantajalle kehittämisedotuksia tutkinto-ohjelmaa koskien. Kehittämiskohteina ilmeni esimerkiksi parempi alaa vastaavan osaamisen tunnustaminen. Jatkossa tutkimusta voisi käyttää vertailussa muiden Savonia ammattikorkeakoulun varhaiskasvatuksen sosionomiopiskelijaryhmien osaamisen rakentumisesta ja hyödyntää tietoa koulutuksen kehittämisessä.</p>	
Avainsanat ammatillinen kasvu, kompetenssi, osaaminen, varhaiskasvatuksen sosionomi	

Field of Study Social Services, Health and Sports	
Degree Programme Degree Programme in Social Services	
Authors Jenni Koivuniemi ja Helena Tuppurainen	
Title of Thesis Developing Professional Competence During Studies. Interview research about the experiences of an early childhood education Bachelor of Social Services students.	
Date 26.11.2023	Pages/Appendices 57/3
Client Organisation /Partners Savonia University of Applied Sciences	
<p>Abstract</p> <p>The purpose of the thesis was to find out the experiences of early childhood education Bachelor of Social Services students about the knowledge produced by the education in relation to the set competencies. Competencies describe areas of expertise common to all degree programs and specific to the degree program. The goal of the study was to evaluate the knowledge of professional development produced by the degree and to collect concrete ideas for the development of education in a two-and-a-half-year education. The training was a social worker's degree program with orientation studies in early childhood education. The client for the thesis was Savonia University of Applied Sciences.</p> <p>The research was a qualitative in form and was carried out as an open group interview. The target group was offered the opportunity to participate in the study. Three students were drawn for the interview from the multidisciplinary group focused on early childhood education. All those who participated in the interview had work experience in early childhood education before starting the education. The group interview took place in June 2023.</p> <p>In the research, the students recognized that their professional growth and expertise developed in several areas during their studies. As the most important ways that support learning the learning methods, peer support, reflection and study planning were named. The general and program-specific competences in social work had developed, for example, in the area of ethical competence in the social sector. The research produced development proposals for the client regarding the degree program. Areas for development were, for example, better recognition of competence corresponding to the field. In the future, the research could be used to compare the competence structure of other Savonia University of Applied Sciences early childhood education Bachelor of Social Services student groups, and to take advantage of the information in the development of education.</p>	
<p>Keywords</p> <p>competence, expertise, early childhood education Bachelor of Social Services, professional growth</p>	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO.....	6
2	SOSIONOMI (AMK) TUTKINTO	7
2.1	Ammattikorkeakoulun tuottama osaaminen	7
2.2	Sosionomin ammatillinen ydinosaaminen	8
2.3	Varhaiskasvatuksen sosionomin (AMK) ammatillinen ydinosaaminen	9
2.4	Varhaiskasvatuksen sosionomin (AMK) erityisosaaminen.....	10
2.5	Savonia-ammattikorkeakoulun varhaiskasvatuksen ammattiopinnot	11
2.6	Sosionomin (AMK) ammatilliset eettiset periaatteet ja arvot.....	12
3	SOSIONOMI VARHAISKASVATUKSESSA	13
3.1	Varhaiskasvatuksen sosionomin asiantuntijuus.....	13
3.2	Vanhemmuuden tukeminen	14
3.3	Lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen	14
3.4	Varhainen tuki ja tunnistaminen.....	15
4	AMMATILLINEN KASVU JA OPPIMINEN	16
4.1	Ammatillisen kasvun tukeminen	16
4.2	Oppimismenetelmät ja konstruktivistinen lähestymistapa.....	16
4.3	Ammatti-identiteetin kehittyminen.....	18
4.4	Asiantuntijuuden kehittyminen.....	18
5	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITE.....	20
6	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	21
6.1	Avoin ryhmähaastattelu.....	21
6.2	Kohderyhmän valinta ja kuvaus	21
6.3	Tiedonkeruumenetelmät.....	22
6.4	Aineiston analysointi.....	23
7	TUTKIMUSTULOKSET	25
7.1	Kokemukset ammatillisen osaamisen kehittymisestä.....	25
7.2	Kokemukset osaamisen kehittymisestä kompetenssien mukaan	27
7.3	Varhaiskasvatuksen sosionomikoulutuksen kehittäminen	31
8	POHDINTA	33
8.1	Tulosten tarkastelu	33
8.2	Eettisyys ja luotettavuus.....	35

8.3 Tutkijoiden ammatillinen kasvu ja osaamisen rakentuminen.....	36
8.4 Tutkimuksen hyödynnettävyys ja kehittämisideat	37
LÄHTEET.....	40
LIITE 1: SAATEKIRJE	44
LIITE 2: SÄHKÖINEN DIAMATERIAALI	45
LIITE 3: POWERPOINT-DIAMATERIAALI.....	49
KUVA 1. Sosionomi AMK -tutkinnon kompetenssit ja ammatillinen ydinosaaminen (Sosiaalialan AMK- verkosto 2016)	8
KUVA 2. Sosionomi (AMK) varhaiskasvatuksen sosionomin kompetenssit ja ammatillinen ydinosaaminen (Sosiaalialan AMK-verkosto 2016)	10
KUVA 3. Esimerkki aineiston luokittelusta	24

1 JOHDANTO

Varhaiskasvatuksen sosionomi on tutkintonimike, jonka mukaista työnkuvaa, on määritetty nykyisessä varhaiskasvatuslaissa (540/2018, 6 luku 27 §) vuonna 2018. Varhaiskasvatuksen sosionomin osaaminen koostuu muun muassa varhaiskasvatuksen sosiaalipedagogisesta osaamisesta sekä kulttuurisesta moninaisuudesta (Talentia 2019). Työnkuva ja tehtäväalueet koostuvat lasten yhdenvertaisuuden, tasa-arvoisuuden, turvallisuuden sekä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin turvaamisesta. Varhaiskasvatuksen sosionomi toimii lapsen edun mukaisesti ja koko perheen hyvinvoinnin tukemiseksi. (Talentia julkaisuaika tuntematon.)

Sosionomi ammattikorkeakoulututkinnon laajuus on 210 pistettä ja tutkinnon ohjeellinen suoritus-aika on 3,5 vuotta. Sosionomiopinnot muodostuvat perus-, ammatti- ja vapaasti valittavien opintojen kokonaisuudesta sekä työelämälähtöisistä harjoittelujaksoista ja opintojen lopussa tehtävästä opin-näytetyöstä. (Arene ry 2017, 7.) Sosionomin AMK-tutkinto on alempi korkeakoulututkinto ja verrattavissa kansainväliseen kandidaattitason Bachelor of Social Services -tutkintoon (Raatikainen, Rahikka, Saarnio & Vepsä 2020, 14). Sosionomin tutkinto-ohjelma tuottaa laaja-alaista osaamista sosiaalialalle. Opinnoissa voi suuntautua muun muassa sosiaaliohjaukseen tai varhaiskasvatukseen. Valmistuneiden sosionomien osaamista kuvataan kompetensseina. Kompetenssi eli osaaminen tarkoittaa henkilön kykyä tehdä annettua tehtävää, hänen taitojaan sekä ominaisuuksia suoriutua työstä. (Raatikainen ym. 2020, 19.)

Savonia-ammattikorkeakoulussa toteutettiin varhaiskasvatuksen sosionomikoulutus monimuotokoulutuksena vuosina 2021–2023. Kyseiseen monimuotokoulutukseen osallistuneilla oli aiempi kasvatusta ja ohjausalan perustutkinto sekä vähintään kaksi vuotta työkokemusta varhaiskasvatusalalta. Koulutuksessa osaaminen syventyi varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan osaamiseen. (Savonia-ammattikorkeakoulu, julkaisuaika tuntematon a.)

Tämän opinnäytetyön tilaajana toimii Savonia-ammattikorkeakoulu, jonka tavoitteena on kehittää varhaiskasvatuksen sosionomin tutkintoa. Opinnäytetyössä toteutetaan laadullinen tutkimus, jossa tarkoituksena on selvittää monimuoto-opiskelijoiden kokemuksia koulutuksen tuottamasta osaamisesta suhteessa asetettuihin kompetensseihin. Tutkimuksen tavoitteena on arvioida tutkinnon tuottamaa osaamista ammatillisesta kehitymisestä sekä kerätä konkreettisia koulutuksen kehittämideoita. Ammatillinen kasvu on yksilön tiedollisen ja taidollisen kehittymisen kasvua kohti oman alansa asiantuntijuutta ja ammattitaidon hallintaa (Raatikainen ym. 2020, 34). Tutkimus toteutetaan avoimena ryhmähaastatteluna, jossa opiskelijat kuvaavat ja arvioivat osaamisen rakentumista sekä asiantuntijuuden osa-alueita itsearviointina omien kokemusten kautta.

Keskeiset käsitteet tutkimuksessa ovat: ammatillinen kasvu, kompetenssi, osaaminen, varhaisvarhaiskasvatuksen sosionomi.

2 SOSIONOMI (AMK) TUTKINTO

2.1 Ammattikorkeakoulun tuottama osaaminen

Ammattikorkeakoululaki 932/2014 on vuodesta 2003 määritellyt ammattikorkeakoulut osaksi korkeakoulujärjestelmää. Lain mukaan ammattikorkeakoulun tehtävänä on valmistaa opiskelijan kehittymisen työelämään ja sen kehittämisen vaatimuksiin. Korkeakouluopetusta tulee antaa ammatillisiin asiantuntijatehtäviin tutkimukseen, taiteellisiin ja sivistyksellisiin lähtökohtiin perustuen sekä opiskelijan ammatillisen kasvun kehittämiseen ja tukea opiskelijan jatkuvaa oppimista. Laissa on myös määrätty ammattikorkeakoulun tehtäväksi harjoittaa korkeakouluopetusta palvelevaa, työelämää ja aluekehitystä tukevaa sekä alueen elinkeinorakenteen huomioon ottavaa soveltavaa tutkimus- ja kehitystyötä. (Ammattikorkeakoululaki 932/2014 1 luku 4 §.)

Ammattikorkeakoulut voivat niille myönnettyjen toimilupien vuoksi antaa korkeakoulututkintoon johtavaa opetusta ja ammatillista opettajankoulutusta sekä erikoistumiskoulutusta. Opetus mahdollistaa valmistumisen ammattikorkeakoulututkintoon ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon. Valtioneuvoston asetukset määräävät tutkintojen aseman, tavoitteet, rakenteet sekä muut opintojen perusteet. (Ammattikorkeakoululaki 1368/2018, 3 luku 10 §.) Tutkinto-ohjelmien opetussuunnitelmissa kuvataan eri koulutusten sisällöt ja osaamistavoitteet. Samannimiseen tutkintoon johtavat koulutukset voivat poiketa toisistaan eri ammattikorkeakoulujen välillä. Ammattikorkeakoulut saavat itse päättää koulutustensa opetussuunnitelmista ja niiden sisällöistä. (Ammattikorkeakoululaki 932/2014, 3 luku 14 §.)

Sosionomi AMK-tutkinnoissa on valtakunnalliset sosiaalialan ammattikorkeakouluissa yhteisesti sovitut osaamisalueet. Sosiaalialalla tarvittavaa osaamista kuvaavat kompetenssit ovat: eettinen osaaminen, asiakastyöosaaminen, palvelujärjestelmäosaaminen, kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen, tutkimuksellinen kehittämisosaaminen sekä johtamisosaaminen. Sosionomi tutkinnon opinnot sisältävät muun muassa yhteiskunta- sosiaali- ja kasvatustieteitä sekä kulttuuri-, liikunta- ja terveystieteellistä tietoa. Koulutuksessa opiskelijat oppivat myös tiedonhankintaa, viestintää, ammatillista vieraskielistä sanastoa, tutkimus sekä kehittämistoimintaa ja yrittäjyyttä. (Opintopolku, julkaisuaika tuntematon.)

Opiskelija voi suunnata opintonsa esimerkiksi varhaiskasvatukseen suorittamalla sosiaalipedagogiikan ja varhaiskasvatuksen opintoja. Koulutusta järjestetään suomen kielellä 18:ssa ja ruotsin kielellä kahdessa ammattikorkeakoulussa. Ammattikorkeakoulujen sosionomitutkinnoilla voi saada myös varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuuden, jos henkilö aloittanut opinnot 1.9.2019 mennessä ja valmistuu viimeistään 31.7.2023. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021, 44.)

Sosionomitutkinnon suorittanut opiskelija on Valviran laillistama sosiaalihuollon ammattihenkilö. Valmistuvilla sosionomeilla on laaja-alainen tietoperusta työskentelystä eri asiakasryhmien parissa. Laaja-alainen osaaminen mahdollistaa sosionomin työskentelyn monipuolisesti sosiaalialan eri tehtävissä, kuten sosiaaliohjaajan, ohjaajan, opetuksen ja kasvatuksen, perhetyöntekijän, projektityön sekä esimiehen tehtävissä. Sosionomit ovat sosiaalialan erityisosaajia, joiden työkenttinä voi olla esimerkiksi varhaiskasvatus, lapsi-, nuoriso- ja perhetyö, aikuissosiaalityö, mielenterveys- ja päihdetyö, vanhus- ja vammaistyö sekä maahanmuuttaja- ja monikulttuurisuustyö. (Arene ry 2017, 6, 8.)

Sosionomin tehtävänä eri ihmisryhmien parissa on edistää hyvinvointia ja ehkäistä syrjäytymistä sekä huono-osaisuutta. Työnkuvaan kuuluu työskentely monialaisissa tiimeissä sekä erilaisissa verkostoissa, yksityisen, kunnan tai kolmannen sektorin palveluissa. Työskentelyyn monialaisissa palveluissa sekä erilaisten asiakasryhmien kanssa. Tarvittava osaaminen on verkosto-osaamista, vahvoja suunnittelu- ja vuorovaikutustaitoja, palveluohjauksellista kykyä sekä yksilöiden kasvun ja kehityksen tukemisen laajaa tietoa, myös ennaltaehkäisevän työn näkökulmasta. Osaamisen tukena sosiaalialan ammattilaisena sosionomin työ edellyttää myös vahvaa teoretietoa eri asiakasryhmiä koskevista lainsäädännöistä, palvelukokonaisuuksista, asiakasprosesseista sekä eri asiakkuuksien hallinnasta. (Arene ry 2017, 11.)

2.2 Sosionomin ammatillinen ydinosaaminen

Sosionomi AMK valmistuu sosionomin tutkinto-ohjelma. Sosionomin osaamista kuvataan kompetensseina, jotka muodostavat ammatillisen ydinosaamisen. Viimeisimmät sosiaalialan ammattikorkeakoulutukselle määritellyt kompetenssit ovat vuodelta 2016. (Sosiaalialan AMK-verkosto 2016.) Kuvassa alla (KUVA 1) esitetty Sosionomi AMK-tutkinnon kompetenssit.

Sosionomin (AMK) kompetenssit ja ammatillinen ydinosaaminen	
Sosiaalialan eettinen osaaminen <ul style="list-style-type: none"> osaa toimia ihmis- ja perusoikeussäädösten, sosiaalialan arvojen ja ammattieettisten periaatteiden mukaisesti ymmärtää oman ihmiskäsitänsä ja arvomaailmansa merkityksen asiakastyössä osaa toimia arvostiritoja sisältävissä tilanteissa eettisesti perustellusti osaa edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa osaa asettua yhteiskunnalliselta asemaltaan haavoittuvassa asemassa olevien yksilöiden ja ryhmien puolelle. 	Asiakastyön osaaminen <ul style="list-style-type: none"> Ammatillisen vuorovaikutussuhteen luominen ja palvelutarpeen arviointi Tilanteeseen soveltuvien työmenetelmien valitseminen Muutokseen tähtäävä prosessi, moniammatillisuus Asiakastyön arvioinnin ja dokumentoinnin taidot
Sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen <ul style="list-style-type: none"> osaa luoda ammatillisen vuorovaikutus- ja yhteistyösuhteen sekä arvioida asiakkaan palvelutarpeita osaa tukea yksilöiden kasvua ja kehitystä sekä perheiden arkea ja perheenjäsenten keskinäisiä suhteita osaa osallistaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida asiakkaan palveluprosessin tunnistaa hyvinvoinnin suojaavia- ja riskitekijöitä sekä osaa soveltaa ennalta ehkäisevää työtä ja varhaisen tukemisen näkökulmia osaa tavoitteellisesti, voimavaraistaen ja osallisuutta tukien ohjata asiakkaita, asiakasryhmiä ja yhteisöjä osaa soveltaa ja arvioida asiakastyön teoreettisia työorientaatioita ja menetelmiä osaa toimia kulttuurisensitiivisesti ja moninaisuutta tukien asiakastyössä sekä edistää kulttuurien välistä vuoropuhelua osaa tehdä ohjaustyötä erilaisissa sähköisissä toimintaympäristöissä ja ohjata asiakkaita palveluiden käytössä osaa arvioida asiakastyötä ja dokumentoida sitä asiakaslähtöisesti. 	Kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen <ul style="list-style-type: none"> kykenee ammatilliseen kriittiseen reflektioon osaa analysoida epätasa-arvoa, huono-osaisuutta sekä hyvinvointia tuottavia kansallisia ja globaaleja rakenteita ja prosesseja sekä ehkäistä syrjäytymistä kykenee puolustamaan haavoittuvassa asemassa olevien ja vaiennettujen ihmisten etuja sekä tuomaan poliittiseen päätöksentekoon ja vastuullisille toimijoille tietoa kohtuuttomista elämäntilanteista tuntee julkishallinnollisen päätöksentekojärjestelmän ja osaa toimia sen toimintaperiaatteiden mukaan osaa edistää kansalaisten osallisuutta ja osallistumisen mahdollisuuksia sekä kykenee vaikuttamistyöhön eri toimijoiden kanssa.
Tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen <ul style="list-style-type: none"> kykenee innovatiiviseen ongelmaratkaisuun ja verkostotyöhön sosiaalialan kehittämisessä osaa kehittää kumppanuuslähtöisesti asiakastyön menetelmiä, työkäytäntöjä sekä palveluprosesseja osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida kehittämishankkeita osaa soveltaa tutkimus- ja kehittämismenetelmiä toimintakäytäntöjen kehittämiseksi osaa tuottaa ja arvioida tietoa hyvinvoinnin edistämiseksi osaa toimia tutkimus- ja kehittämistyön eettisten periaatteiden ja ohjeiden mukaisesti. 	Työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen <ul style="list-style-type: none"> osaa toimia yhteistyökykyisesti monialaisessa tiimissä ja työyhteisöissä sekä kansainvälisissä ympäristöissä osaa toimia työyhteisön lähijohtajana tuntee keskeisen työlainsäädännön ja edistää työturvallisuutta osaa johtaa itseään sekä edistää omaa ja työyhteisön työhyvinvointia osaa arvioida työn laatua, tuloksia ja vaikutuksia tuntee talouden ja strategisen johtamisen merkityksen omassa työssään tuntee sosiaalialan yrittäjätoiminnan perusedellytykset.

KUVA 1. Sosionomi AMK -tutkinnon kompetenssit ja ammatillinen ydinosaaminen (Sosiaalialan AMK-verkosto 2016)

Tutkinto-ohjelma tuottaa ammatillista osaamista laaja-alaisesti varhaiskasvatukseen sekä lapsi- ja perhetyöhön. Opinnot kartuttavat osaamista sosiaalipedagogiseen työtoteeseen, jossa korostuu muun muassa osallisuuden tukeminen ja vuorovaikutusosaaminen. Opinnot mahdollistavat osaamisen karttumisen lapsen kasvun tukemisen ja ohjaamisen taidoissa, perhe- ja lastensuojelutyössä ja

erityiskasvatuksessa. Osa opinnoista tuottaa tietoa sosiaalipalvelujärjestelmän tuntemuksesta ja palveluohjauksesta, johon liittyy sosiaalilainsäädäntö ja sen hallitseminen. Opinnot mahdollistavat osaamista myös moniammatillisesta yhteistyöstä sekä tiimi- ja verkotyöskentelystä, johtamisesta ja sen kehittamisestä sekä työn asiantuntijuudesta. (Tast 2003, 111–118.)

Suomessa sosionomin koulutus määräytyy kansallisen viitekehyksen mukaan. Savonia-ammattikorkeakoulussa sosionomin yleiset kompetenssit rakentuvat eri osaamisen osa-alueiden mukaan, jotka ovat yhteneväisiä muiden ammattikorkeakoulujen kanssa. Näitä ovat esimerkiksi oppimisen taidot, jossa keskeisenä tavoitteena on opiskelijan kriittinen tiedon hankinta sekä vastuun ottaminen omasta oppimisestaan. Eettinen osaaminen, jossa osaamisen kuvaus määräytyy eettisten periaatteiden mukaan toimimisesta sekä tasa-arvoisuuden kehittymisestä. (Savonia-ammattikorkeakoulu 2023.)

Työyhteisöosaaminen kuuluu myös yleisiin kompetensseihin, jossa opiskelija toimii työyhteisön jäsenenä, verkostoituu ja edistää yhteisön hyvinvointia sekä toimii yrittäjälähtöisesti asiantuntijatehtävissä. Kompetenssina innovaatio-osaaminen tarkoittaa opiskelijalle projektityöskentelykykyä, omien työtapojen kehittämistä sekä tutkimus- ja kehittämishankkeiden toteuttamista. Yleisiin kompetensseihin kuuluu myös kansainvälisyysosaaminen, jossa keskitytään kansainväliseen ja monikulttuuriseen osaamiseen, tarvittavaan oman alan kielitaitoon sekä kykyyn huomioida kansainvälinen kehitys ja niiden vaikutukset omassa työskentelyssään. (Savonia-ammattikorkeakoulu 2023.)

2.3 Varhaiskasvatuksen sosionomin (AMK) ammatillinen ydinosaaminen

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n järjesti työryhmän jäsentämään sosionomi (AMK) tutkinnon tuottamaa varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan ammatillista osaamista ja asiantuntijuutta alkuvuodesta 2019 opetussuunnitelmien kehittämistyön tueksi. Työryhmä laati Sosionomi (AMK) varhaiskasvatuksessa – varhaiskasvatuksen sosionomin ammatillinen osaaminen esityksen, jossa on eritelty sosionomi (AMK) kompetenssit ja ammatillinen ydinosaaminen varhaiskasvatuksessa. (Arene ry 2019, 1–6.) Kuvassa alla (KUVA 1) varhaiskasvatuksen sosionomin kompetenssit ja ammatillinen ydinosaaminen.

Sosionomi (AMK) Kompetenssit ja ammatillinen ydinosaaminen varhaiskasvatuksessa	
Eettinen osaaminen <ul style="list-style-type: none"> • Osaa edistää lapsen oikeuksien sopimuksen ja lapsen edun mukaista toimintaa vahvistaen lasten osallisuutta, yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa, turvallisuutta ja kestäväää elämäntapaa. • Osaa toimia varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden ja varhaiskasvatuksen arvoperustan mukaisesti • Osaa reflektoida ammatillista toimintaansa • Osaa toimia sosiaalialan ja varhaiskasvatuksen ammattieettisten periaatteiden mukaisesti ja tunnistaa ammattieettiset vastuunsa 	Asiakastyön osaaminen <ul style="list-style-type: none"> • Osaa suunnitella, toteuttaa, dokumentoida ja arvioida varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa yhteistyössä muun henkilöstön kanssa • Hallitsee erilaisia ryhmänohjaustaitoja ja varhaiskasvatuksen menetelmätaitoja • Ymmärtää oppimisen alueiden sekä leikin merkityksen ja muut lapselle ominaiset tavat toimia (liikunta, taiteellinen toiminta ja ilmaisun monet muodot sekä tutkivan oppimisen) ja osaa tukea lasten toimijuutta ja vertaisuhteita lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin lähteinä • Osaa tunnistaa lasten kulttuurin ja yhteisön ominaispiirteitä ja osaa soveltaa niitä ammatillisessa toiminnassaan • Osaa tunnistaa ja arvioida lasten ja perheiden hyvinvoinnin riskitekijöitä sekä osaa vahvistaa lapsen ja perheen hyvinvointia oikein kohdennetuilla tuella • Osaa hyödyntää perhetyön ja lastensuojelun osaamistaan varhaiskasvatuksessa • Osaa vahvistaa perheiden osallisuutta tukevaa vertaistoimintaa ja yhteisöllisyyttä
Palvelujärjestelmäosaaminen <ul style="list-style-type: none"> • Tuntee varhaiskasvatuksella ja osaa kehittää työtään sen järjestämistä ohjaavien normien ja lainsäädännön mukaan • Osaa tunnistaa ja arvioida palveluohjauksen ja verkostoyhteistyön tarpeen perheiden tukemiseksi ja osaa ohjata perheitä monialaisessa palvelujärjestelmässä • Osaa toimia sosiaalialan ja varhaiskasvatuksen asiantuntijana monialaisessa ja -ammattillisessa yhteistyössä 	Kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen <ul style="list-style-type: none"> • Osaa hyödyntää yhteiskunnallista osaamistaan sekä tunnistaa ja tuoda esille lasten ja perheiden hyvinvointia uhkaavat epäkohdat rakentavasti kehittämisen kohteeksi • Osaa edistää jatkeita lasten ja perheiden kuulluksi tulemistä ja osallisuutta varhaiskasvatuksessa sekä yhteiskunnassa • Tunnistaa yhteiskunnallisen vaikuttamistyön merkityksen varhaiskasvatuksessa ja siihen liittyvän koulutuksen kehittämisessä
Tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen <ul style="list-style-type: none"> • Osaa yhteistyössä muun henkilöstön kanssa dokumentoida, arvioida ja kehittää varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa, varhaiskasvatustoimintaa ja toimintakulttuuria sekä monialaista yhteistyötä • Osaa hyödyntää tutkimustietoa ja soveltaa sitä varhaiskasvatustyössä ja varhaiskasvatuksen käytäntöjen kehittämisessä • Tunnistaa varhaiskasvatuksen ammatillisen osaamisen kehittämistarpeita 	Työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen <ul style="list-style-type: none"> • Osaa soveltaa esimies- ja alaistaitoja sekä tiimityötaitoja varhaiskasvatuksessa • Osaa toimia osana moniammatillista työyhteisöä • Osaa toimia varhaiskasvatuksen ja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden yhteistyön rakentamisen toteuttamisessa sekä monialaisessa verkostossa ja osaa johtaa monialaista verkostoyhteistyötä • Osaa arvioida varhaiskasvatustoiminnan laatua, tuloksia ja vaikutuksia yhdessä muun henkilöstön kanssa • Osaa vaikuttaa sekä työyhteisönsä työhyvinvointiin ja lasten turvallisuuteen

KUVA 2. Sosionomi (AMK) varhaiskasvatuksen sosionomin kompetenssit ja ammatillinen ydinosaaminen (Sosiaalialan AMK-verkosto 2016)

Varhaiskasvatuksen sosionomin ammatillinen ydinosaaminen koostuu muun muassa sosiaalialan ja varhaiskasvatuksen eettisestä osaamisesta. Siihen kuuluvat myös sosiaalialan palvelujärjestelmän sekä lainsäädännön tunteminen. Varhaiskasvatuksen sosionomin osaaminen koostuu varhaiskasvatuksen sosiaalipedagogisesta osaamisesta sekä kulttuurisesta moninaisuudesta. Ydinosaamisen tärkeitä osa-alueita ovat työyhteisö-, kehittämis-, johtamis- sekä innovaatio-osaaminen. (Talentia 2019.)

2.4 Varhaiskasvatuksen sosionomin (AMK) erityisosaaminen

Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänä on tukea lapsia ja heidän perheitään kohti yhteisön jäsenyyttä yhteiskunnassa sekä vahvistaa heidän aktiivista kansalaisuuttaan. Varhaiskasvatuksen sosionomi edistää työssään myös perheiden hyvinvointia ja ehkäisee lasten syrjäytymistä. Varhaiskasvatuksen sosionomilla on taitoa ja osaamista toimia monialaisessa verkostotyössä asiantuntijana sekä lapsiperheiden, että lapsen kasvun ja kehityksen tukena. Varhaiskasvatuksen sosionomin työssä korostuu taito sosiaalipedagogisessa osaamisessa sekä tieto lapsen kasvusta ja kehityksestä. (Talentia julkaisuaika tuntematon.) Sosionomin tutkinto-ohjelmassa varhaiskasvatuksen opinnoissa perehdytään laajasti erilaisten perheiden ja lasten kanssa tehtävään työhön, esimerkiksi monikulttuuriseen ja moninaiseen varhaiskasvatukseen, lapsen varhaisen tuen tarpeiden tunnistamiseen, perhetyöhön ja ennaltaehkäisevään lapsi- ja perhetyöhön. Varhaiskasvatuksessa työskennellessään sosionomit työskentelevät kokonaisvaltaisesti lapsiperheiden hyvinvoinnin tukena sekä lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen tukena. (Arene ry 2017, 14.)

Varhaiskasvatuksen ammattilaisten ydinosaamista on ymmärrys lasten normaalista sekä poikkeavasta kognitiivisten, emotionaalisten ja sosiaalisten valmiuksien kehityksestä. Ammattilaisilla on tietoa työmenetelmistä, jotka vastaavat lapsen kasvussa ilmeneviin tuen tarpeisiin eri kehityksen alueilla. (Opetus ja kulttuuriministeriö 2021, 148–149.) Varhaiskasvatuksen sosionomin erityisosaaminen sekä erityiset tehtäväalueet koostuvat muun muassa lasten turvallisuuden, yhdenvertaisuuden, tasa-arvoisuuden sekä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin turvaamisesta lapsen edun mukaisesti. Sosionomi tunnistaa sekä arvioi lapsen ja koko perheen hyvinvoinnin riskitekijöitä, kulttuurin ja yhteisön ominaispiirteitä toimien ja soveltaen niitä omassa työskentelyssään. Varhaiskasvatuksen sosionomi tuo lasten ja perheiden hyvinvointia uhkaavat epäkohdat esille hyödyntäen yhteiskunnallista sekä perhetyön ja lastensuojelun osaamistaan työssään. Verkostoyhteistyö sekä sen johtaminen ovat olennainen osa varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvaa, jossa ratkaisukeskeinen sekä konsultatiivinen työote ovat avainasemassa. (Talentia julkaisuaika tuntematon.)

2.5 Savonia-ammattikorkeakoulun varhaiskasvatuksen ammattiopinnot

Varhaiskasvatuksen sosionomin tutkinto-ohjelmassa vuosittainen opintojen laajuus on 60 opintopistettä. Opintojen rakenteena ovat perusopinnot (30 op) ammattiopinnot (110 op) harjoittelu (45 op) opinnäytetyö (15 op) ja valinnaiset opinnot (10 op). Ammattiopinnoista kaikille pakollisia ovat 95 op ja näiden lisäksi opiskelija valitsee syventäviksi ammattiopinnoiksi 15 op. Varhaiskasvatuksen osajan ammattiopinnoissa ovat varhaiskasvatuksen pedagogiikka, erityinen tuki ja lapsen osallisuuden vahvistaminen sekä varhainen oppimien ja ohjaus. (Savonia-ammattikorkeakoulu, julkaisuaika tuntematon c.)

Varhaiskasvatuksen pedagogiikan (SSVAI1) -opintojaksolla Savonia-ammattikorkeakoulussa käsitellään muun muassa lasten laaja-alaista oppimista sekä oppimisen alueita. Opintojaksolla perehdytään varhaiskasvatuksen toimintakulttuuriin, varhaiskasvatussuunnitelmien eri tasoihin sekä pedagogiseen ohjausprosessiin, jossa monipuoliset työtavat otetaan huomioon. Opintojakson sisältöinä ovat oppijan oma asiantuntijuus sekä ammatillinen identiteetti, pedagoginen dokumentointi ja arviointi sekä monialainen kasvatusyhteistyö. (Juntunen, Koljonen, Pohjolainen, & Tuovinen 2022, 4.)

Eritiäinen tuki ja lapsen osallisuuden vahvistaminen (SSVAI2) -opintojaksolla käsitellään muun muassa kasvatuksellista ja sosiaalista kuntoutusta sekä perehdytään lapsen tuen tarpeeseen ja vanhemmuuden tukemiseen. Käsitteet integraatio ja inkluusio sekä varhainen puuttuminen ovat osa opintojaksoa. Opintojaksolla käsitellään kolmiportaista tukea sekä tukitoimia varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. (Juntunen ym. 2022, 4.)

Varhainen oppiminen ja ohjaus (SSVAI3) -opintojaksolla käsitellään koko varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria sekä laatua ja kasvattajan ammatti-identiteettiä. Opintojaksolla käsitellään varhaiskasvatuksen- ja esiopetuksen säädöksiä sekä laaja-alaista osaamista. Oppimisen alueet, toiminnan arviointi ja kehittäminen, oppimisen pedagoginen suunnittelu sekä lapsen osallisuuden ja toimijuuden tukeminen kuuluvat opintojaksolle. (Juntunen ym. 2022, 5.) Varhaiskasvatuksen sosionomilla on erityisesti tietämystä lainsäädännöstä, joka säätelee lapsen oikeuksia sekä varhaiskasvatustilaa.

räyksistä lapsen kasvun ja kehityksen ja oppimisen tukemisessa. Sosionomi ymmärtää ja tukee toiminnallaan lapsuuden ainutkertaisuutta ja edistää toiminnallaan tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta lapsen ja hänen perheidensä elämässä. (Arene ry 2017, 16.)

2.6 Sosionomin (AMK) ammatilliset eettiset periaatteet ja arvot

Ammattietiikka sisältää erilaisia arvoja ja periaatteita, joita noudattamalla pyritään positiivisten asioiden edistämiseen ja välttämään pahan tuottamista. Arvot ja etiikka yhdessä ohjaavat ihmisen elämää arjessa ja ammatillisessa toiminnassa. Yhteiskunnassa, kulttuurissa tai organisaatiossa voidaan määritellä tietyt arvot ja periaatteet, jotka toimivat perustana hyväksytylle toiminnalle ja ne myös ohjaavat vahvasti ammattilaisten työskentelyä. (Laitinen & Sinkkonen 2020, 111.) Sosiaali- ja terveystieteiden työ on ihmissuhdetyötä, jossa työn ytimenä on ihmisarvon kunnioittaminen. Työssä ammattilainen on vastuussa asiakkaistaan sekä hän osaltaan vastaa myös työyhteisöstään. Lainsäädäntö ja ohjeistus ohjaa ja määrittelee ammatillista työtä. (Laitinen & Sinkkonen 2020, 117, 119.)

Sosiaalialan ammattieettiset ohjeet ja periaatteet ovat arvoja, jotka ohjaavat ammattilaista toimimaan sosiaalisesti arvokkaasti sekä laadukkaasti. Eettiset periaatteet nostavat esille asiakkaan, oman elämänsä asiantuntijana, jota ammattilainen tukee täysivaltaiseksi jäseneksi yhteisössään ja yhteiskunnassa. (Raatikainen ym. 2020, 180.) Talentia ry:n ammattieettinen lautakunta on julkaissut sosiaalialan ammattihenkilöstön eettiset toimintaohjeet ja periaatteet oppaassaan Arki, arvot ja etiikka. Opas käsittelee ammatillisia eettisiä kysymyksiä seuraavien arvojen kautta: Ihmisarvo ja ihmisoikeudet, itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, osallisuuden edistäminen, henkilön kokonaisvaltainen huomioiminen ja voimavarat sekä sosiaalinen oikeudenmukaisuus. (Talentia 2022, 10–20.)

Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun (nykyisin osa Lapin ammattikorkeakoulua) tekemässä julkaisussa Sosionomin ammatti ja työ 2010–2025, Havaintoja ja päätelmiä sosionomien (AMK & ylempi AMK) profiilista Suomen hyvinvointiasiantuntiajärjestelmässä käsitellään sosiaalialan arvoja ja etiikkaa. Sosiaalialan keskeisiksi arvoiksi julkaisussa nimetään ihmisarvon ja oikeudenmukaisuuden kunnioittaminen, itsenäisyyden ja elämänhallinnan tukeminen, asiakkaan syrjäytymisen ehkäiseminen sekä osallisuuden edistäminen. Julkaisussa väkivallan sekä myös kaiken syrjinnän vastustaminen, asiakkaan itsemääräämisoikeuden sekä asiakkaan yksityisyyden kunnioittaminen ovat keskeisiä arvoja. (Rouhiainen-Valo, Rantanen, Hovi-Pulsa & Tietäväinen 2010, 16.) Ammattieettiset periaatteet eivät anna suoria vastauksia työssä tapahtuviin eettisiin kysymyksiin. Eettiset periaatteet haastavat ammattilaisen pohtimaan asiakkaan oikeuksia ja työntekijän velvollisuuksia, varsinkin silloin kun laista ei löydy vastauksia esiintyviin ongelmiin. (Talentia 2022, 7.)

3 SOSIONOMI VARHAISKASVATUKSESSA

3.1 Varhaiskasvatuksen sosionomin asiantuntijuus

Varhaiskasvatuslain (540/2018) mukaan henkilöstöstä kahdella kolmasosalla tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan tai sosionomin kelpoisuus, josta vähintään puolella varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus. Muilla tulee olla vähintään varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuus. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018 luku 6 § 27). Tällä hetkellä suurimmassa osassa päiväkodeissa henkilöstön rakenne lapsiryhmässä on kaksi varhaiskasvatuksen lastenhoitajaa ja yksi varhaiskasvatuksen opettaja (Ukonen-Mikkola, Yliniemi & Wallin 2020, 4). Mikäli opiskelija on aloittanut opinnot 1.9.2019 jälkeen, opiskelija voi saada varhaiskasvatuksen sosionomin kelpoisuuden, suoritettuaan vaadittavat varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan vähintään 60 opintopisteen laajuiset opinnot. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018 luku 6 § 27.)

Varhaiskasvatuslain (540/2018 1 luvun 3 §) mukaan jokaisella lapsella on oikeus laadukkaaseen varhaiskasvatukseen, jonka tavoitteena on lasten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja kasvun edistäminen. Varhaiskasvatusta voidaan toteuttaa päiväkodissa, avoimena päiväkotitoimintana tai perhepäivähoitona. Varhaiskasvatus tukee lapsen huoltajaa kasvatustyössään sekä tukee lapsen osallisuutta ja yhdenvertaisuutta. Varhaiskasvatuksen tarkoituksena on ehkäistä lapsen syrjäytymistä, tukea lapsen kasvua ja kehitystä sekä aktiivista toimijuutta yhteiskuntaan. (OPH julkaisuaika tuntematon.)

Varhaiskasvatuksen ammattilaisilta odotetaan tietoja ja taitoja lapsen kehityksestä sekä varhaiskasvatuksen toteutustavasta, jotta se on hyvää ja laadukasta. Teorian merkitys laadukkaaseen varhaiskasvatuksen suunnittelussa ja toteutuksessa ovat isossa osassa suunniteltaessa käytännön toteutuksia. Suunnittelussa tulisi ottaa huomioon lasten toimijuuteen liittyvät yksilölliset sekä kasvuympäristön vaikutukset. Tulisi pitää mielessä, että lapsi on vahvasti yhteydessä ympäristöönsä, josta hän on opinnut kulttuuriin, taitoihin sekä arvoihinsa liittyviä malleja. (Kronqvist 2020, 28.)

Varhaiskasvatuksen muutokset ovat vaikuttaneet varhaiskasvatuksen ammattilaisten tehtävien uudelleen määrittelyyn. Uuden varhaiskasvatuslain (540/2018) merkittävimmät muutokset henkilöstön rakenteessa keskittyivät varhaiskasvatuksen ammattilaisten työtehtävien selkeyttämiseen esimerkiksi eriyttämällä varhaiskasvatuksen opettajan ja varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänimikkeet ja kelpoisuusvaatimukset. Varhaiskasvatuslaissa kyseinen työ määritellään asiantuntijatyöksi, jonka tavoitteena on varhaiskasvatuslain (540/2018) mukaan muun muassa edistää lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä sekä hyvinvointia ja tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, luku 1 § 3.)

Varhaiskasvatuksen ammattilaisen asiantuntijuus kehittyy monialaisessa yhteistyössä vuorovaikutteisessa prosessissa toisten kasvatusyhteisöön kuuluvien kanssa. Eri ammattiryhmien vertaistoiminnallinen oppiminen voi toimia myös uraansa aloittelevien varhaiskasvatuksen ammattilaisten tukena. Kasvatusyhteisö perustuu monenlaiseen asiantuntijuuteen ja ytimenä heillä on varhaiskasvatuksen ydintehtävä ja tämä liittyy jäsenet osaksi isoa yhteisöä. Asiantuntijuus muodostuu erilaisesta osaamisesta rakentuvana kokonaisuutena oppivassa yhteisössä. (Kupila 2020, 316–319, 325.) Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet (2022) ohjaavat varhaiskasvatuksen ammattilaisia toteuttamaan

oppivan yhteisön periaatetta jossa, lapset ja henkilöstö oppivat yhdessä, toinen toisiltaan (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2022, 31).

3.2 Vanhemmuuden tukeminen

Lapsuus on ajanjakso, jonka aikana lapsi kasvaa ja kehittyy kodin lisäksi myös muissa kehitysympäristöissä, kuten varhaiskasvatuksessa ja koulussa. Tärkeimpänä kehitysympäristönä lapsella kasvaessaan on koti ja siellä asuva perhe. (Määttä & Rantala 2022, 64, 66.) Perhemuodot ovat tänä päivänä moninaiset ja lapsiperheiden erilaiset asumisjärjestelyt ovat yleistyneet (Määttä & Rantala 2022, 67–68). Vanhemmuudessa ja parisuhteessa epäonnistumisen paineet ovat lisääntyneet. Arjen kuormittaessa vanhempia on yhteiskunnan palveluiden tuettava perheitä, tärkeää on, että lapsen muissa kehitysympäristöissä kuten varhaiskasvatuksessa huomioidaan vanhemmuuden tukeminen. (Määttä & Rantala 2022, 71, 80). Varhaiskasvatuslaissa (540/2018) määritellään yhdeksi varhaiskasvatuksen tavoitteeksi toimiminen yhdessä lapsen ja hänen huoltajansa kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi, sekä vanhemman tukemisen kasvatustyössä. (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, luku 1 § 3.)

Vanhemmuuden tukemisessa vahvistetaan vanhemman positiivista kuvaa itsestään vanhempana sekä autetaan vanhempaa ymmärtämään lapsensa kokemusmaailmaa. Perheitä kohdatessa ammattilaisen taito käyttää reflektiivistä työotetta vahvistaa myös perheenjäsenten reflektiivistä osaamista. Ihmissuhdetyössä reflektiivinen kyky, eli toisen ihmisen kokemuksiin eläytyminen on tärkeä osa onnistunutta vuorovaikutussuhdetta. Reflektiivinen työote on käytännössä pohdiskelevaa, turvallista ja myötätuntoista vuorovaikutusta asiakkaiden kanssa. (Kalland 2014, 75.) Reflektiivinen työote toimii myös apuna silloin kun vanhempi kokee haastavaksi tunnistaa ja nimetä omia tuntemuksiaan. Reflektiivisen työotteen avulla ammattilaisen ja vanhemman on helpompi keskittyä eri tilanteiden aiheuttamiin tunteisiin sekä keskustella niistä. (Kalland 2014, 85.)

Vanhemmuuden tukeminen ja samalla lapsen edun huomioon ottaminen kuuluvat varhaiskasvatuksessa työskentelevän jokaisen ammattiryhmän osaamisen alueisiin. Koulutuksensa ansioista sosionomitauksella varhaiskasvatuksen ammattilaisilla on erityistä ydinosaamista vanhemmuuden tukemisessa. Varhaiskasvatuksessa heidän päävastuunaan ryhmässä on perheiden kanssa tehtävä yhteistyö. (Karila, Kosonen & Järvenkallas 2017, 76.)

3.3 Lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen

Kehityksen ja oppimisen näkökulmasta ihmisen varhaiset elämänvaiheet ja lapsuus ovat erittäin merkittäviä. Kehityopsykologian tutkijat ja uranuurtajat sveitsiläinen Piaget ja venäläinen Vygotsky osoittavat teorioissaan, että keskeisimmät kehitykselliset muutokset tapahtuvat pikkulapsi-iässä. Tästä syystä elämänvaiheet ihmisen lapsuudessa ovat erittäin merkityksellisiä tulevan opin ja kehityksen kannalta. (Lehtinen ym. 2016, 48–62.) Varhaiskasvatuslaissa (540/2018) määritellään ensimmäiseksi varhaiskasvatuksen tavoitteeksi jokaisen lapsen kokonaisvaltaisen kasvun, terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen huomioiden hänen ikänsä ja henkilökohtaiset tarpeensa (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, luku 1 § 3).

Varhaiskasvatuksessa kasvatustosaaminen kuuluu varhaiskasvatustammattilaisten ydintosaamiseen. Kasvatustosaamisessa huomioidaan kasvatustuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus sekä ymmärtään menneisyyden, nykyhetken ja tulevaisuuden vaikutukset lapsen kehityksen kulkuun. Ammattilailla on kykyä erottaa olennaiset alueet lapsen kehityksessä, jotka tarvitsevat tukea ja luoda tavoitteita sekä sisältöjä tukemaan lapsen kasvamisen prosesseja. Varhaiskasvatustikäisen lapsen laadukkaan kasvun ja kehityksen tukemisen kannalta ammattilailla tulee olla laajaa lapsen terveyteen, hoitoon ja kasvuun liittyvää osaamista. Varhaiskasvatuksessa lapsi kasvaa tutkimalla ympäristöään ja toimimalla siinä yhdessä aikuisten ja muiden lasten kanssa. Ammattilaisen osaaminen lapsen vertaissuhteiden tukemisessa sekä tietous lapsen kehitystä tukevista keskeisistä vaiheista on työhön kuuluvia oleellisia osaamisen sisältöjä. (Karila ym. 2017, 72.)

3.4 Varhainen tuki ja tunnistaminen

Lapsen tasapainoisen kehityksen ja hyvinvoinnin turvaaminen kuuluvat lapsen vanhemmille tai muille huoltajille. Jokaisen viranomaisen, joka työskentelee lasten ja perheiden parissa, tulee turvata heille riittävän varhainen apu ja tuki sekä ohjata heidät tarvittaessa lastensuojelun pariin. Lastensuojelun tarkoituksena on vanhempien, huoltajien sekä muita lapsen kasvatuksesta vastuussa olevien henkilöiden tukeminen järjestäen heille tarvittavat toimienpiteet ja tukitoimet. Lapsella on aina oikeus erityiseen suojeluun, tasapainoiseen kehitykseen ja kasvuun sekä turvalliseen kasvu-ympäristöön. (Lastensuojelulaki 417/2007, luku 1 § 1–2.) Lapsen etu on ensisijainen huomioitava asia arvioitaessa, toteuttaessa sekä järjestettäessä lastensuojelua. Tarkoituksena on puuttua perheiden ongelmiin riittävän ajoissa. (Lastensuojelulaki 417/2007, luku 1 § 4.)

Varhaiskasvatustuksen sosionomi on opinnoissaan perehtynyt muun muassa ennaltaehkäisevään lapsi- ja perhetyöhön sekä lapsen varhaisen tukeen ja sen tunnistamiseen (Arene ry 2017, 14). Sosionomi toimii työssään lapsen edun mukaisesti sekä tunnistaa ja arvio lapsen ja koko perheen hyvinvoinnin toteutumista. Sosionomin tulee huomioida lasten turvallisuus, yhdenvertainen kohtelu sekä lapsen hyvinvointi. Varhaiskasvatustuksen sosionomi on opinnoissaan perehtynyt lastensuojeluun sekä perhetyöhön, ja näin pystyy hyödyntämään osaamistaan monipuolisesti tuoden lasten ja perheiden hyvinvoinnin uhkatekijät esille. (Talentia julkaisuaika tuntematon.)

4 AMMATILLINEN KASVU JA OPPIMINEN

4.1 Ammatillisen kasvun tukeminen

Ammatillisen kasvun tukeminen on yksi keskeisimpiä tehtäviä ammatillisessa koulutuksessa. Ammattikorkeakoulut antavat ammatillisiin asiantuntijatehtäviin pyrkivää korkeakouluopetusta ja tukevat yksilön ammatillista kasvua. Ammatillinen kasvu on yksilön tiedollisen ja taidollisen kehittymisen kasvua kohti oman alansa asiantuntijuutta ja ammattitaidon hallintaa. (Raatikainen, Rahikka, Saarnio & Vepsä 2020, 34.)

Ammattikorkeakoulujen tärkeänä tehtävänä on tukea opiskelijan jatkuvaa oppimista koulutuksen aikana ja kehittää opiskelijan oman oppimisen taitoa elinikäisen oppimisen kannalta. Ammatillisen pätevyyden ja vaatimusten täyttämiseen tarvitaan tänä päivänä jatkuvaa kehittymistä monella osa-alueella kuten kommunikaatiotaidoissa, tietoteknisissä taidoissa sekä kielitaidoissa teknologian kehittymisen ja globalisaation myötä. (Ruohotie 2000, 49.) Taito elinikäiseen oppimiseen ja oppiminen työelämässä tulee yhä tärkeämmäksi taidoksi, koska muuttuva työelämä edellyttää jatkuvaa tietojen ja taitojen päivittämistä. Pelkkä valmistuminen korkeakoulutustasoon ei yksin takaa riittävää ammatillista osaamista työelämässä (Rouhelo & Ruoholinna 2000, 12). Koulutus ei anna valmiita oppeja opiskelijalle vaan haastaa tämän arvioimaan omia arvoja, uskomuksia, ennakkoluuloja ja osaamistaan koulutuksen antamaan teoreettiseen tietoon peilaten (Raatikainen ym. 2020, 19).

Ammattikorkeakoulussa opiskelijalle tarjotaan näkökulmia oman ammatillisen tieto- ja taitoperustan rakentamiseen. Opinnoissa tieto rakentuu yhdessä opettajan, opiskelijan ja työelämän kesken, työelämälähtöisesti. Koulutus antaa opiskelijalle itsevarmuutta ja kykyä nähdä minkälaisesta osaamisesta on hänelle hyötyä työidentiteetin rakentamiseen. (Raatikainen ym. 2020, 19). Ammattikorkeakoulututkinnon kuten sosionomi (AMK) suorittaneilla on teoreettiset perusteet ja laaja-alaiset käytännölliset perustiedot ja -taidot toimiakseen oman alansa asiantuntijatehtävissä (Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 1129/2014, luku 1 § 4).

Savonia ammattikorkeakoulussa opiskelijan ammatillista kasvua tuetaan yksilön ohjauksella ja huomioiden erilaiset tarpeet sekä tavoitteet. Kokonaisvaltainen ohjaus tukee monipuolisia suoritustapoja sekä henkilökohtaisten tavoitteiden mukaan opinnoissa etenemistä. Ammatillista kasvua tuetaan myös hyödyntämällä opiskelijan aikaisemman osaamisen tunnistamista ja tunnustamista. (Savonia-ammattikorkeakoulu, julkaisuaika tuntematon b.)

4.2 Oppimismenetelmät ja konstruktivistinen lähestymistapa

Oppiminen käsitteenä koskettaa jollain tapaa jokaista ihmistä. Elinikäinen oppiminen tapahtuu monessa eri paikassa, joka mahdollistaa uusien tavoitteiden asettamista omalle osaamiselle elämän eri vaiheissa. Oppimiseen vaikuttaa opiskelijan aikaisemmat hyvät sekä huonot oppimiskokemukset, kehitykselliset herkkyykskaudet sekä lähikehityksen vyöhyke (Zone of Proximal Development). (Koistinen 2015, 16–17.) Vygotskyn teoreettisena ajatuksena lähikehitysvyöhykkeestä oli tarkastella miten lapsen ympäristö vaikuttaa oppimiseen. Lähikehitysvyöhyke tarkoittaa sellaista aluetta oppimisessa, johon oppija tarvitsee toisen kokeneemman henkilön apua selviytyäkseen tehtävästä. Oppija ei vielä

kykene ratkaisemaan ongelmaa täysin itsenäisesti. Kehittyminen tapahtuu opetuksen ja kasvatusympäristön yhteisvaikutuksesta. Vygotskyn näkemyksen mukaan merkitys on oppijan juuri oikeaan aikaan tapahtuvalla oppimisella. Hänen mukaansa se on juuri ennen uuden taidon kehittymisen alkua jankkohtaa. (Lehtinen, Vauras & Lerkkanen 2016, luku 3.6.)

Oppimisessa ratkaisevassa asemassa on opiskelijan motivaatio, joka määrittää sen, onko hänellä halu oppia uusia asioita. Oppimiseen vaikuttaa oleellisesti oppijan tiedonkäsittelytaidot, jonka vuoksi erilaiset oppijat samassa ympäristössä saattavat oppia erilaisen määrän tietoa. Tähän vaikuttaa oppijan omat arvot, mieliala, kiinnostuksen kohteet sekä minäkuva. (Koistinen 2015, 16–17.)

Opetusmenetelmät vaikuttavat suurelta osalta oppimiseen. Samoin oppijan oman aktiivisuuden merkityksellä on suuri vaikutus. Osallistavat opetusmenetelmät ovat oppimisen kannalta yleisesti ottaen vaikuttavia. Näitä ovat muun muassa ryhmätyöskentely, jossa opiskelija aktiivisesti kokoaa, pohtii, toimii sekä perustelee omia valintojaan. Ryhmätyöskentelyllä on todettu ryhmäläisten oppivan noin puolet opittavasta asiasta. Käytännön harjoittelu on vieläkin tehokkaampaa, noin kolme neljäsosaa oppii opeteltavan asian. Tehokkainta on kuitenkin, kun opiskelija opettaa itse opeteltavan asian muille, jolloin tämä joutuu perustelemaan muille yksityiskohtia sekä erilaisia käsitteitä ja näin sisäistää tehokkaasti itse opettamansa asian. (Koistinen 2015, 19.)

J.M. Baldwin perusti omat psykologiset tarkastelunsa erityisesti interaktioon eli ihmisen ja ympäristön suhteeseen sekä niiden vuorovaikutukseen. Baldwinin mukaan nämä ovat keskeisenä perustana ihmisen oppimiselle ja kehitykselle. Yksilö kuuluu osaksi muita ja kehittyy muiden ihmisten vuorovaikutuksen avulla, ei yksin. Konstruktivismia ovat jatkokehittäneet myös Piaget sekä Vygotsky. (Lehtinen ym. 2016, 61.) Konstruktivistisessa oppimiskäsityksessä on itseohjautuvuuden elementtejä, jotka näkyvät aikuisopiskelijan oppimistehtävissä muun muassa yksilöllisyyden, itsenäisyyden sekä aktiivisen kyselyn kautta. Kokemuksen rooli on konstruktivistisessä oppimiskäsityksessä oleellinen osa oppimista. Aikuisopiskelussa elämäkokemus on opiskelijan ärsykkeenä sekä resurssina oppimisessa. (Ruohotie 2000, 119.)

Konstruktivistinen oppimiskäsitys tarkoittaa kokemusten pohjalta saatua merkityksiä sekä yksilön itsessään tapahtuvaa sisäistä konstruktiota eli ongelmanratkaisua. Konstruktivistisessa oppimiskäsityksessä kasvatuksen tehtävänä on konstruoida tietoa. Opettajan roolina on avustaa opiskelijaa etsimään ja rakentamaan erilaisia merkitysskeemoja sekä keskustella niistä opiskelijan kanssa yhdessä. Aikuiskasvatuksessa nämä näkyvät reflektiona, itseohjautuvuutena, kokemuksellisenä oppimisena sekä transformatiivisena eli uudistavana oppimisena. (Ruohotie 2000, 124–125.) Vertailun näkökulmasta konstruktivistisen rinnalle otettu myös sosiaalisen oppimisen orientaatio, jossa näkemys oppimisprosessista on toisten tarkkailemisessa sekä ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. Sosiaalisen oppimisen orientaatioissa ympäristö, yksilö sekä käyttäytyminen ovat vuorovaikutuksessa. Kasvatuksen tehtävänä on saada uusia käyttäytymismalleja ja rooleja. Opettajan tehtävänä on olla mallina oppilaille sekä ohjata heitä uusien käyttäytymismallien ja roolien kehittämisessä. Aikuiskasvatuksessa tämä näkyy mentorointina, sosiaalisina rooleina, sosialisointina sekä sosiaalisen ympäristön korostumisena, johon vaikuttavat ihmisten ominaiset persoonallisuuspiirteet. (Ruohotie 2000, 124–125.)

4.3 Ammatti-identiteetin kehittyminen

Ammatti-identiteetti on ymmärrys itsestä suhteessa ammattiin ja työhön. Sen rakentuminen alkaa opiskeluaikoina ja jatkuu koko työelämän ajan. Oppija omaksuu uutta tietoa soveltamalla aiemmin opittua. Uuden asian oppiminen ei koskaan perustu tyhjälle pohjalle vaan se rakentuu ihmisen ennakkotiedon ja vanhan osaamisen päälle. (Rauste-von Wright, von Wright & Soini 2003, 163.)

Jokaisella on oma tapansa ja historiansa oppijana, johon omat valinnat sekä ympäristö vahvasti vaikuttavat. Ammatti-identiteetti koostuu motivaatiosta uuden oppimiseen, jatkuvasta kehittymisestä ja vuorovaikutuksesta muiden kanssa. Varmuus ammatista ja soveltavan tiedon sisäistäminen vakiintuu kokemuksen ja kasvavan itsetuntemuksen myötä. Uuden oppiminen on ihmisen oman toiminnan tulosta ja siihen vaikuttaa oppijan oman roolin hahmottaminen oppimisprosessissa, kuten kokeeko hän olevansa oppimisen subjektina vai muiden ohjaamana objektina. Valittu oppimisen strategia vaikuttaa siihen, miten paljon ja mitä ihminen oppii. (Rauste-von Wright ym. 2003, 164–165.)

Opiskelu ja työyhteisö tukevat ammatti-identiteetin rakentumista. Työuraansa aloittavan ja työstä vähän kokemusta omaavan on tärkeä saada palautetta työstään, tukea sekä onnistumisen kokemuksia itseluottamusta vahvistamaan. Rakentavan ja opettavan palautteen antaminen kannustaa ja tukee jokaista työskentelijää uransa kohdasta riippumatta. Sosiaalisella vuorovaikutuksella on tärkeä rooli oppimisessa ja tiedon sisäistämisessä. Sosiaalisessa vuorovaikutuksessa yksilön omat mielipiteet ja prosessit tulevat esiin hänelle itselleen kuin muille osallistujille esimerkiksi ryhmätoiminnassa. (Rauste-von Wright ym. 2003, 170–171.)

Ammatti-identiteetti nähdään alati kehittyvänä, henkilön persoonallisen ja sosiaalisen ympäristön muokkaamana muutoksena suhteessa työhön ja ammattiin. Ammatti-identiteetin rakentuminen tapahtuu vaihteittain, jossa sosiaaliset ja persoonalliset painotukset kehittämisessä vuorottelevat. Esimerkiksi työssään aloittelevan ammatti-identiteetin rakentumisessa painottuu työyhteisöön sosiaalistuminen, sillä alussa aloittelijalla ei ole työyhteisön muiden jäsenten tavoin samaa valta- ja kontrolliasemaa. Myöhemmässä vaiheessa kokemuksen ja yhteisöön kulumisen kasvaessa lisääntyvät henkilön yksilöllisyyden ja persoonallisuuden merkitykset ammatti-identiteetin rakentumisessa. (Eteläpelto & Vähäsantanen 2006, 43–44.)

4.4 Asiantuntijuuden kehittyminen

Asiantuntijuus ja osaaminen suomenkielisinä käsitteinä ovat lähellä toisiaan. Asiantuntijuus sanalla voidaan suomen kielessä kuvailla jonkin alan tietämistä, arviointia tai ennakkointia, kun taas englannin kielessä sanavastineella ”expertise” viitataan lisäksi varsinaiseen tekemiseen tai suorittamiseen. Asiantuntijuus on alakohtaista, kollektiivista sekä kehittyvää. Tasokas asiantuntijuus ja alan osaaminen syntyy ryhmien ja asiantuntijakulttuurien yhteisen työn tuloksena. Asiantuntijuuden perustan muodostavat yksilöiden rutiinit, tieto, käytännön osaaminen ja kyky reflektointiin. Yhteisen tietopohjan avulla asiantuntijat muodostavat tietyn kulttuurin, jossa muodostetaan käsitykset alan tasokkuudesta sekä tavoiteltavuudesta. Asiantuntijuus on tästä syystä kollektiivisesti muodostuva ominaisuus, ei niinkään yksilön itse muodostama taito. (Palonen & Gruber 2011, 41–43.)

Kirjassa Luovuus, oppiminen ja asiantuntijuus, artikkelissa Asiantuntijuudesta identiteettiin - Anneli Eteläpellon tutkimuspolkuja, kuvataan asiantuntijuuden kehittymistä. Artikkelissa asiantuntijuuden

kehittymistä kuvataan Dreyfusin ja Dreyfusin (1986) luoman mallin avulla. Mallissa kuvataan viiden eri vaiheen kautta asiantuntijuuden eri vaiheita. Mallissa tuodaan esille aloittelijoiden ja asiantuntijoiden eroja.

Aloittelija tarvitsee säännöt ja tarkat toimintaohjeet ratkaistakseen ongelman. Hän ei ole kykenevä soveltamaan sääntöjä eri tilannetekijöiden mukaan. Edistynyt aloittelija osaa soveltaa jossain määrin toimintaansa eri tilannetekijöiden mukaan sekä kykenee yhdistämään omaan kokemukseensa sanallisia ohjeita. Pätevä ongelmanratkaisija ei tarvitse toimiakseen sääntöjä ja ohjeita vaan suunnittelee toimintaansa tehtävän tavoite mielessään. Hän osaa ottaa vastuun toimintansa seurauksista. Taitavan suorittajan tehtävään tarvittavat perustoiminnot ovat automatisoituneet. Hänen ei tarvitse keskittyä perustoimintoihin, joten tämä mahdollistaa työskentelyn kokemuksen sekä hiljaisen tiedon varassa. Asiantuntijan harjaantunut kokemus ja ymmärrys mahdollistavat toiminnan. Hän pystyy ratkaisemaan ongelmat eri tilannetekijät huomioiden sekä osaa soveltaa kuhunkin tilanteeseen tarvittavaa toimintaa. Hänellä on kykyä ennakoida tulevaisuuden kehittymistä. (Paloniemi, Rasku-Puttonen & Tynjälä 2011, 14–15; Dreyfus 2004, 177–181.)

Aloilla, joissa ammattilaiselta vaaditaan työelämän muutoksensietokykyä, jatkuvaa oppimista ja osaamisen kehittämistä, korostuu henkilön yksilöllinen ja persoonallinen identiteetin kehittyminen. Ammatti-identiteetti ei ole pysyvä vaan se on dynaaminen ja tarpeen mukaan alati kehittyvä. (Eteläpelto & Vähäsantanen 2006, 45.) Eri ammateissa tarvittava osaaminen muovautuu yhteiskunnan muuttuessa ja kehittyessä. Ammattilaisen kyky kehittää omaa työtään, työn sisältöjä sekä omaa osaamistaan on työssä menestymisen taustalla. (Opetus ja kulttuuriministeriö 2021, 147–149.) Sosiaalialalla laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä ohjaa kaikkia sosiaalihuollon ammattihenkilöitä ylläpitämään ammattipätevyyttään esimerkiksi täydennyskoulutuksin. (Sosiaalihuoltolaki 2015/817, luku 1 § 5.) Varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatuksen järjestäjän on taattava henkilöstölleen riittävä osaaminen ja mahdollistettava ammattitaitoa ylläpitävä koulutus. Varhaiskasvatuslaissa edellytetään myös, että täydennyskoulutuksen vaikuttavuutta ja toteuttamista arvioidaan ja seurataan. (Varhaiskasvatuslaki 2018/540, luku 7 § 39.)

5 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITE

Tämän tutkimuksen tarkoituksen oli selvittää sosionomiopiskelijoiden kokemuksia koulutuksen tuottamasta osaamisesta suhteessa asetettuihin kompetensseihin Savonia-ammattikorkeakoulussa.

Tutkimustehtävänä oli tuottaa tietoa varhaiskasvatuksen sosionomi ammattikorkeakoulutuksen kehittämiseksi. Työn tilaaja oli Savonia-ammattikorkeakoulu, joka kehittää varhaiskasvatuksen sosionomin koulutusta osana jatkuvaa laadunkehittämistä.

Tutkimuksen tavoitteena oli tuottaa tietoa opiskelijoiden kokemuksista osaamisen rakentumisesta kaksi ja puolivuotta kestävässä koulutuksessa. Saatua tietoa on tarkoitus hyödyntää Savonia-ammattikorkeakoulutuksen varhaiskasvatuksen sosionomikoulutuksen kehittämisessä.

Tutkimuskysymyksinä oli: Millaisia kokemuksia varhaiskasvatuksen sosionomiopiskelijoilla on opintojen tuottamasta osaamisesta kompetenssien mukaan? Millaisia kokemuksia opiskelijoilla on ammatillisen kasvun kehittymisestä? Millaisia ehdotuksia opiskelijoilla on koulutuksen kehittämiseen?

6 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

6.1 Avoin ryhmähaastattelu

Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena haastattelututkimuksena. Vilkan mukaan laadullisella tutkimuksella selvitetään merkityksiä, joita henkilö kokee tärkeiksi omassa elämässään. Tutkijan, eli tässä tapauksessa opinnäytetyön tekijöiden, tulee tutkimusongelmaa asettaessaan tietää tarkoin mitä tiettyä merkitystä tutkimuksella halutaan selvittää. Merkityksen selventämiseksi tutkijan tulee tarkentaa itselleen, onko hän tutkimassa kohteen kokemuksiin tai käsityksiin liittyviä merkityksiä. Kokemusten ja käsitysten eron ymmärtäminen auttaa hahmottamaan sitä tutkitaanko henkilön omakohtaisia käsityksiä vai jonkin ryhmän yleisinä pidettyjä käsityksiä asioista. (Vilka 2021, 94.) Tutkimuksessa toimitaan kyseisen mallin mukaan. Tutkimuksessa selvitettiin varhaiskasvatuksen sosionomiopiskelijoiden omien kokemusten ja käsitysten kautta heidän kokemuksiansa koulutuksen tuottamasta osaamisesta ja sen kehittymisestä.

Tiedonkeruumenetelmänä oli strukturoimaton eli avoin ryhmähaastattelu, joka ei vaadi tiukkaa rakennetta tai aiempaa tutkimustietoa. Menetelmä on tyyliltään lähellä tavallista ryhmäkeskustelua, jossa osallistujille mahdollistetaan tilaa omille kokemuksille. (Palonen & Kylmä 2022, 281–284.) Avoin haastattelumenetelmä toteutetaan keskustelunomaisessa tilanteessa yksilöhaastatteluna tai ryhmähaastatteluna. Haastattelu voidaan toteuttaa henkilöille useaan kertaan. Haastattelun sisältö rakentuu tutkimuskohteena olevaan aiheeseen, mutta haastattelija ei esitä tarkkoja kysymyksiä vaan antaa haastateltavalle tilaa kertoa kokemuksistaan ja tuntemuksistaan. Keskustelua ohjaa tutkimuksen tarkoitus ja etukäteen laaditut apukysymykset. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 89.) Ryhmähaastattelu mahdollistaa keskustelijoiden yhteisten käsitysten jakamisen vertailemalla omia mielipiteitään ja yksilöllisiä kokemuksiaan keskustelun aikana. Ryhmähaastattelu on vuorovaikutteinen tilanne, jossa tutkijan ei välttämättä tarvitse johtaa keskustelua yhtä paljon kuin esimerkiksi yksilöhaastattelussa. (Wilkinson 1998, 338.)

6.2 Kohderyhmän valinta ja kuvaus

Tutkimus toteutettiin haastattelemalla Savonia-ammattikorkeakoulun varhaiskasvatuksen sosionomiopiskelijoita, jotka olivat aloittaneet opintonsa vuonna 2021. Kohderyhmän opintovuosina koronapandemia muokkasi opintojentoteutusta esimerkiksi lisäämällä ryhmän verkko-opetusta. Haastateltavat opiskelivat monimuotototeutuksessa, tutkimusta tehtäessä heitä oli opiskeluryhmässä 17. Opiskelijat olivat loppuvaiheen opintoja suorittavia ja osa tutkimukseen osallistuneista valmistui tutkimusta tehtäessä. Opiskelijoilla oli kokemusta varhaiskasvatusalalta vähintään kaksi vuotta ja taustalla sosionomitutkintoon valmistavat vuoden 2016 määritellyt kompetenssit.

Opiskelijoille lähetettiin saatekirje (liite 1), jossa vapaaehtoisia pyydettiin ilmoittautumaan tutkimukseen. Kohderyhmää pyydettiin vastaamaan sähköpostiin viikon kuluessa. Sähköposti oli kirjoitettu mahdollisimman houkuttelevaksi sekä informatiiviseksi saatekirjeeksi. Saatekirjeessä oli selvitys tutkimuksen tarkoituksesta ja tavoitteesta, käytettävästä menetelmästä sekä haastattelun luottamuksellisuudesta. Se sisälsi myös tiedon, miten haastattelu toteutetaan, miten paljon aikaa keskusteluun tuli varata ja milloin osallistujille jaettaisiin haastatteluun valmistava sähköinen diamateriaali (liite 2). Haastatteluun ilmoittautuneista arvottiin mukaan kolme osallistujaa. Kirjassa Laadullinen tutkimus ja

sisällönanalyysi mainitaan että, analyysin kannalta haastateltavien määrään vaikuttavat muun muassa käytettävissä oleva aika sekä aineiston analyysin selkeys (Tuomi & Sarajarvi 2018, 97). Opiskelijoiden määrä oli ennalta sovittu kolmeksi, jotta ryhmän kaikkien jäsenten kokemukset ilmenisivät haastattelussa ja kaikille riittäisi puheenvuoroja. Tutkimukseen osallistuville lähetettiin kutsu virtuaaliseen ryhmähaastatteluun. Haastattelu sovittiin pidettäväksi verkon välityksellä kahtena noin tunnin mittaisena Teams-palaverina kesäkuussa 2023. Opiskelijat saivat sähköposteihinsa osallistumiseen tarvittavan linkin päivää ennen ensimmäistä haastattelukertaa.

6.3 Tiedonkeruumenetelmät

Haastattelun alussa toivotettiin osallistujat tervetulleiksi ja muistutettiin heitä haastattelun vapaaehtoisuudesta. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeiden mukaan tutkimus toteutetaan niin ettei haastattelu aiheuta riskejä, vahinkoja tai haittoja haastateltavalle (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 7–8). Opiskelijoille kerrottiin, miksi tutkimusta tehdään ja mihin tutkimuksen tuloksia hyödynnetään. Osallistujia muistutettiin, että haastattelu perustuu täysin heidän omiin kokemuksiinsa. Tutkijoiden tuli selvittää, tutkitaanko henkilön omakohtaisia käsityksiä vai jonkin ryhmän yleisinä pidettyjä käsityksiä asioista (Vilkkä 2021, 94). Opiskelijoille ilmoitettiin ennen haastattelua, että omien kokemusten esille tuominen on haastattelussa tärkeintä. Haastattelijan roolissa olevan tulee välttää omien kokemusten tuomista, jotta ne eivät vaikuttaisi haastateltavien kokemuksiin. Haastattelussa huomioidaan sen painottuminen vahvasti vuorovaikutukseen, jossa voi tulla yllätyksiä. (Hyvärinen 2017 c.) Tutkijat pyrkivät välittämään haastattelijoille luotettavan ilmapiirin, jossa heidän omat kokemuksensa aiheesta eivät vaikuttaisi haastattelun kulkuun. Tutkimuseettinen neuvottelukunta nimeää hyväksi tieteelliseksi käytännöksi luotettavaa, rehellistä, arvostavaa ja vastuuta kantavaa toimintaa tutkimuksessa. Siihen sisältyy muun muassa huolellinen suunnittelu sekä dokumentointi. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 11–13). Avoin ryhmähaastattelu toteutettiin kyseiset arvot huomioon ottaen.

Alkuesittelyn jälkeen kerrottiin haastattelun tallennuksesta ja varmistettiin, että osallistujat hyväksyivät sen. Haastatteluun osallistujat saivat itse valita, halusivatko käyttää kameraa kasvojensa näyttämiseen. Opiskelijat päättivät sulkea kamerat ja tämä myös auttoi verkkoyhteyksien toimintaan positiivisesti. Apuna ongelmassa oli haastatteluun osallistuneille luotu WhatsApp-ryhmä, jonka avulla lähetettiin viestejä ja ohjeita keskustelun aikana. Tutkimusta tehtäessä kunnioitetaan haastateltavien itsemääräämisoikeutta (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 7–8).

Haastatteluja varten laadittiin PowerPoint-diamateriaali (liite 3), joka sisälsi haastattelua ohjaavia kysymyksiä, mutta myös keskustelua tukevaa materiaalia kysymyksenä olleesta aiheesta. Suunnittelun diasarjan mukaan keskustelu eteni teemoittain. Diasarja tuki haastattelua ja auttoi haastattelun aiheessa pysymistä. Haastattelun diasarja oli kuvitettu rennon kahvittelun mukaisesti.

Haastattelun alkaessa jaettiin näytölle tutkimuskysymys ja PowerPoint-diamateriaali (liite 3). Opiskelijat saivat keskittyä esitettyyn diaan muutaman minuutin ennen keskustelun alkua. Diaa vaihdettiin yhdessä sovittuna hetkenä, opiskelijat lukivat dian ja tämän jälkeen keskusteltiin kyseisestä aiheesta. Haastattelijat olivat sopineet etukäteen haastattelukäytännöstä. Tarvittaessa molemmat

haastattelijat osallistuivat keskusteluun lisäten tarkentavia avoimia lisäkysymyksiä. Haastattelun onnistumisen kannalta oli hyvä muistaa haastattelijan oma asenne, joka vaikutti oleellisesti haastattelun onnistumiseen. Hyvän haastattelijan tärkeitä ominaisuuksia olivat kuunteleminen ja osoitus aidosta kuuntelusta. Haastatteluiden aikana kiinnitettiin huomiota omaan aktiiviseen kuunteluun, jonka ansiosta ryhmäkeskustelua pystyttiin jatkamaan lisäkysymysten avulla. Haastattelijan on tärkeää huomioida myös, että haastatteluun osallistujien tiedossa on haastattelumateriaalien käyttö sekä säilyttäminen. (Hyvärinen 2017 b.)

Ensimmäisellä ryhmähaastattelukerralla keskusteltiin osallistujien kokemuksista ammattikorkeakouluopiskelusta, omasta oppimisesta, sosionomin ydinosaamisen ja varhaiskasvatuksen erityisosaamisen kehittymisestä, verkostoitumisesta alalla ja monialaisesta yhteistyöstä sekä asiakasryhmien kanssa työskentelystä. (Sosiaalialan AMK-verkosto 2016). Koko haastattelun ajan näkyvillä oleva diasarja oli tukena haastateltaville.

Toisella ryhmähaastattelukerralla keskusteltiin osallistujien kokemuksista varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuvaan liittyen, monikulttuurisuuden kohtaamisesta, sosionomin ammatti-identiteetin muodostumisesta sekä koulutuksen jatkokehittämisestä. Aiheet molempiin ryhmähaastattelukertoihin oli luotu tutustumalla sosionomin ammattikorkeakoulun tutkintoon johtaviin valtakunnallisiin sosiaalialan yhteisesti sovittuihin osaamisen alueisiin, jotka muodostavat sosionomin yleiset kompetenssit ja ammatillisen ydinosaamisen (Sosiaalialan AMK-verkosto 2016).

6.4 Aineiston analysointi

Avoimen haastattelun aineisto analysoidaan sisällönanalyysillä aineistolähtöisesti eli induktiivisesti. Sisällönanalyysin avulla luokitellaan kerätty tutkimusmateriaali tiivistetysti erilaisiin aihetta kuvaaviin luokkiin. Sisällönanalyysi etenee kolmen eri vaiheen kautta 1) valmisteluvaihe, 2) analyysivaihe ja 3) tulosten raportointivaihe. (Elo, Kajula, Tohmola & Kääriäinen 2022, 219.)

Tallennetun ryhmähaastatteluaineiston analysointi aloitettiin muuttamalla aineisto tekstimuotoon, eli litteroimalla. Tekstimuodossa oleva aineisto tiivistettiin poistamalla tekstistä keskustelut, jotka eivät liittyneet tutkimustehtävään. Tiivistetystä tekstistä analysointi eteni teemoitteluun. Värikoodien avulla asetettiin keskustelut ryhmiin. Ryhmät muodostettiin haastattelussa olleiden kysymysaihepiirien mukaan, jotka viittasivat sosionomien kompetensseihin (liite 3). Teemoitetut aineistot pelkistettiin ja luokiteltiin valittuihin alaluokkiin. Alaluokista muodostettiin kolme haastattelussa eniten nousutta aihealuetta sekä opinnäytetyön kannalta oleellista pääluokkaa. Kuvassa alla (KUVA 3) näkyy esimerkki siitä, miten aineiston käsittelyssä edettiin teemoitetusta tekstistä pelkistettyihin ilmauksiin ja sitä kautta pääteemoihin sekä kolmeen pääluokkaan.

PELKISTETTY ILMAUS	ALALUOKKA	PÄÄLUOKKA
<ul style="list-style-type: none"> Kehittynyt itseohjautuvuus ja vastuu omasta oppimisesta sosionomin työnkuvan ymmärtäminen Oma ammatti-identiteetti välillä hukassa, johtuen varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvan epäselvyydestä Työn perustelu teorian tietoon ja lakiin vedoten on kasvanut Opintojen ja työkokemuksen tuoman osaamisen nimeäminen ja reflektointi 	<ul style="list-style-type: none"> Oppiminen Ammatti-identiteetti Asiantuntijuus Tehtäväkuva 	AMMATILLISEN OSAAMISEN KEHITTYMINEN
<ul style="list-style-type: none"> Ryhmätyöskentely on vahvistanut taitoja työpaikalla tehtävään monialaiseen yhteistyöhön Harjoittelu kasvattanut kokemusta lastensuojelusta ja asiakkaista Pystyy refleктоimaan omaa ammatillista osaamista Tiedostaa lakien merkitykset sosiaalialalla ja osaa hyödyntää tietoutta laeista Varhaiskasvatuspalveluiden henkilöstön osaamisen tunnistaminen Erilaisuuden ymmärtäminen ja hyväksyminen 	<ul style="list-style-type: none"> Työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen Asiakastyön osaaminen Eettinen osaaminen Palvelujärjestelmäosaaminen Tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen Kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen 	OSAAMISEN KEHITTYMISEN KOMPETENSSIEN MUKAAN
<ul style="list-style-type: none"> Varhaiskasvatusalan pitkän työhistorian huomioiminen opinnoissa Mahdollisuus jättää varhaiskasvatuksessa tehtävä harjoittelu kokonaan pois, johtuen oman ammattiryhmän puuttumisesta alalta. Enemmän simulaatioita koko koulutukseen Opinnoissa tulisi olla sosiaalipedagogiikan opintoja laajemmin 	<ul style="list-style-type: none"> Sosionomin koulutuksen kehittäminen yleisesti Varhaiskasvatukseen erikoistuvan sosionomi koulutuksen kehittäminen 	SOSIONOMIKOULUTUKSEN KEHITTÄMINEN

KUVA 3. Esimerkki aineiston luokittelusta

7 TUTKIMUSTULOKSET

7.1 Kokemukset ammatillisen osaamisen kehittymisestä

Opiskelijoiden itseohjautuvuus ja vastuu omasta oppimisestaan ovat kehittyneet. Tähän kuuluvat muun muassa tehtävien aikatauluttaminen ja priorisointi opiskelua tukevaksi. Haastateltujen opiskelijoiden oppimista ovat vahvasti tukeneet muiden opiskelijoiden tuki, ryhmätyöskentelymahdollisuus sekä erityisesti ryhmän sisällä tapahtuneet keskustelut ja opitun tiedon jakaminen. Reflektointi koko opiskelun aikana kehittyi tukien omaa oppimista. Opiskelijat pohtivat, kuinka jokaisen opiskelijan oma asenne vaikuttaa opiskelun onnistumiseen. Koulutus on antanut jatkuvan oppimisen valmiudet sekä taitoja itsensä kehittämiseen ja uuden tiedon etsimiseen. Haastateltavien mukaan koulutus on tuonut uutta tietoa sekä lisännyt ja vahvistanut aikaisempaa oppitua.

Kyllä jos mietti sitä kahden ja puolen vuoden takasta, kun alotti opin-
toja, niin onhan se valtavasti kehittynyt. Se että kun on tiiviiseen tahi-
tiin opiskelua ja työ, niin siinä pitää pystyä kalenteroimaan ja priori-
soimaan.

Se on sosionomin työnkuvaa sitten, että osaat asioita priorisoida.

Oma oppiminen oli niinku hyvin pitkälti itsestä kiinni, että kuinka pal-
jon niihin perehtyi itse kukin.

Keskustelu on minusta ollut hyvä, kun meidän ryhmä oli hyvin kes-
kusteleva.

Ja sitte nimenomaan ryhmätyöskentely iha siellä paikanpäällä, niin
sitä oisin kaivannut vielä enemmän, että ne oli minun mielestä mu-
kavia, kun siinä tuli samalla sitä keskustelua ja tekemistä yhtä aikaa,
niin se on ollut oppimista tukevaa.

Opintojaksot sisälsivät erilaisia oppimismenetelmiä, kuten ryhmätöitä, esitelmiä ja työelämälähtöiset
tehtävät. Tästä syystä opiskelutahtia pidettiin osittain nopeana, jonka vuoksi uuden tiedon sisäistä-
minen oli välillä haasteellista. Oppimista tukeviksi oppimismenetelmiksi opiskelijat nimesivät yhteis-
toiminnallinen ja projektiomaisen oppimisen, jossa oli mahdollista keskustella toisten opiskelijoiden
kanssa. Keskustelut muiden opiskelijoiden kanssa koettiin lisänneen omaa tietoperustaa varhaiskas-
vatukseen. Ryhmätenttien mahdollisuus koettiin hyvänä oppimistilanteena, samoin kuin yhteisöllinen
oppiminen toisten tutkinto-ohjelmien opiskelijoiden kanssa. Näitä olisi kaivattu lisää. Ryhmätyösken-
tely sekä yhteistoiminnallinen oppiminen olivat haastateltavien mielestä tärkeitä keinoja myös ope-
tella tulevaan työhön tarvittavaa tiimityöskentelytaitoa. Opinnäytetyöprosessi sisälsi koulutuksesta
saatujen taitojen hyödyntämistä. Prosessi nimettiin tärkeäksi osaksi oppimista, jonka kautta oma
ammatillisuus vahvistui. Digiosaaminen on kehittynyt merkittävästi koulutuksen aikana.

Ryhmätentit oli minulle ainakin ihan uus, niin se kyllä tuki oppimista
niinku siltä kantilta, että jos ite ajatteli jotakin ja ties jotaki niin toinen
toi siihen näkökantaa ja sillä pysty sitte taas laajentamaan ja sai
toisen näkösen ajatuksen päähän.

Se tunti niitten terveydenhoitajaopiskelijoiden kanssa se oli hyvä. Kyllä se oli antosa.

Yhteiset tunnit ja yhteinen aihe siihen, ni mä näkisin, että ne antas puolin ja toisin tietoo.

Työssäoppimisen harjoittelujaksot olivat haastateltavien mielestä omaa ammattitaitoa lisääviä, etenkin tehdessä harjoittelun varhaiskasvatuksen sijaan muissa sosiaalialan työpaikoissa. Muualla saatu työharjoittelukokemus, kuten lastensuojelun kentällä, laajensi näkemystä myös varhaiskasvatukseen sekä perheiden kanssa tehtävään työhön. Oma rooli aktiivisena opiskelijana myös harjoittelun aikana tuotti osallistumista uusiin tilanteisiin. Harjoittelukokemus on lisännyt haastateltavien palvelujärjestelmäosaamisesta etenkin omassa kunnassa kuten, hankkeiden, jalkautumistyön sekä työharjoittelujaksojen kautta. Työharjoittelukokemuksesta saatu osaaminen ja sen hyödyntäminen nykyiseen työhön on lisääntynyt sekä työn perusteleminen lakiin ja teorian tietoon vedoten on kasvanut. Koulutuksesta saatu tieto monialaisesta yhteistyöverkostosta ja sen hahmottamisesta on hyödynnettävissä tulevaan sekä nykyiseen työhön. Vastaajien mukaan sosiaalialan tietous on yleisesti laajentunut.

Se teorian luotettavuuskin myöskin vielä, että se on kyllä hyvinkin vahvistunut tässä opintojen aikana että.

Faktat, pystyy niiku paremmin nostamaan esille.

Ite ainakin aattelen, että se lastensuojelun harjoittelu ja työkokemus on niinku aiempien työkokemusten ja koulutusten lisäksi, niin se vahvisti sitä osaamista.

Sosiaalipedagogiikka tunnistettiin tärkeäksi osaksi ammatti-identiteetin kehittämisessä. Yhdenvertaisuuden ymmärtäminen sekä opintojen myötä lisääntynyt itsevarmuus ovat tukeneet ammatti-identiteetin kehittymistä. Opiskelijat olivat havainneet opintojen edetessä oman kasvun sekä vahvistumisen sosionomin rooliin. Haastateltavat olivat kokeneet ammatti-identiteetin kehittyneen pienten, mutta merkityksellisten havaintojen kautta sekä mukavuusalueensa ulkopuolella käymisestä. Koulutus on vastaajien mukaan tuonut uutta näkökulmaa sekä osaamista sosionomin ammattiin. Vastaajat kokivat yleisen keskustelun sekä kriittisen palautteen varhaiskasvatuksen sosionomista vaikuttavan omaan ammatti-identiteettiin sekä sen kehittymiseen. Ammatti-identiteetin vahvistuminen tunnistettiin koulutuksen aikana, vaikka varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuvan epäselvyys vaikeutti opiskelijoiden ammatti-identiteetin selkiytymistä.

Haastateltavat olivat kokeneet asiantuntijuutensa kehittyneen koulutuksen aikana. He kertoivat oman kriittisen ammatillisen reflektoinnin lisääntyneen sekä lähdekritiikin ja teorian tiedon tunnistamisen helpottuneen. Samoin oman osaamisen nimeäminen ja tunnistaminen oli helpottunut. Haastattelussa tuli ilmi opiskelijoiden asiantuntijuuden kehittyneen eri ikäisten ongelmien syiden ja niiden vaikutusten hahmottamisesta perheen hyvinvointiin.

Lisääntynyt sekä syventynyt teorian tieto varhaiskasvatusikäisen kasvusta ja kehityksestä oli omaksettuna osaksi pedagogiikan suunnittelua työpaikalla. Opiskelijoiden mukaan itsevarmuuden lisääntyessä, on helpompi ottaa työyhteisön kehityskohtia puheeksi työpaikalla sekä tiedostaa omat rajat ja hakea apua. Vanhemmuuden tukemiseen liittyvät tehtävät olivat vastaajien mielestä hyödyllisiä koulutuksen aikana.

Niinku itellä ainaki on vahvistunu se että niinku just pystyy perustelemaan niitä omia ajatuksiaan ja periaatteita.

Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuvaan saatu tieto on antanut vahvistusta asiakkaiden kohtaamiseen sekä vuorovaikutukseen. Koulutuksen aikana ohjaukselliset taidot olivat lisääntyneet sekä opinnäytetyöprosessi lisännyt tietoutta varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuvasta. Opiskelijat kokivat perheiden kanssa tehtävän monialaisen yhteistyön tärkeäksi, vaikkakin koulutus olisi voinut sisältää monialaisen yhteistyön opetusta enemmän. Opiskelijat kertoivat saaneensa monikulttuurisuusopintojakson myötä uusia työkaluja omaan tulevaisuuden työskentelyyn eri-ikäisten ja kulttuuritaustaisten kanssa.

Ite koin, että sain niinku paljon siihen vanhemmuuden tukemiseen erilaisia juttuja takataskuun.

Monikulttuurisuuden kurssi toi niinku näkökantaan siihen maahanmuuttajien tilanteeseen.

7.2 Kokemukset osaamisen kehittymisestä kompetenssien mukaan

Tutkimuksessa ilmeni, että varhaiskasvatuksen sosionomiopiskelijoiden kokemukset osaamisen rakentumisesta koulutuksen aikana olivat pääosin positiivisia. Työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaamisen kehitys tunnistettiin monilla tavoilla. Koulutuksen aikana toteutettu ryhmätyöskentely on vahvistanut taitoja työpaikalla tehtävään ryhmätyöhön ja monialaiseen yhteistyöhön. Verkossa opiskelu ja ryhmätyöskentely on antanut kokemusta työpaikalla tehtävään verkkotyöskentelyyn. Koulutus on lisännyt osaamista toisen henkilön vahvuuksien löytämiseen ja kykyä yhteiseen reflektointiin. Koulutus on lisännyt haastateltavien mukaan myös osaamista varhaiskasvatuksen ja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden yhteistyössä toimimiseen. Sosiaalialan yrittäjätoiminnan perusedellytykset ovat koulutuksen ansiosta tulleet tutuksi haastateltavien mukaan vähän. Varhaiskasvatuspalveluiden henkilöstön osaamisen tunnistaminen sekä osaaminen varhaiskasvatuspalveluiden kehittämisessä ovat myös lisääntyneet opiskelun aikana.

Kyllä se on niinku tämän päivän työskentelytapa myös. Tavallaan se semmoinen yhdessä oppiminen, että näinhän sitä toimitaan työelämässäkin, tiimissä. Yhessä pohditaan niitä asioita ja ratkotaan ja otetaan niitä toisten vahvuuksia niinku huomiodaan ne, että toinen tietää toisen homma ja toinen toisen että.

Itse ainakin koen, että hyvin pintaraapaisu on ollut tätä johtamis ja yrittäjyys osaamista.

Asiakastyön osaamisen kompetenssialue on kehittynyt monella tavalla koulutuksen aikana. Työssä-oppimisen harjoittelujaksoilla saatu kokemus on lisääntynyt muun muassa lapsi- ja perhepalvelun sekä asiakastyön osa-alueella. Taidot olivat kehittyneet ryhmäohjauksessa ja varhaiskasvatuksen menetelmissä, sekä he olivat oppineet ymmärtämään kulttuurin merkitystä asiakkaiden elämässä. Lapsiperheiden hyvinvoinnin riskitekijöiden tunnistaminen sekä osaaminen lapsen ja perheen hyvinvoinnin lisäämisessä olivat kehittyneet. Monialainen verkostotyö, ammatillinen dokumentointi ja kirjanpito sekä osaaminen vuorovaikutus- ja viestintätaidoissa ovat kehittyneet. Valinnaiset opintojaksot ja koko opinto-ohjelma ovat lisänneet heidän tietämystään erilaisista varhaiskasvatuksen menetelmistä sekä varhaiskasvatuksen teorian tiedosta. Asiakastyön osaamisesta keskusteltaessa opiskelijat kuvailevat kehittymistä myös vuorovaikutus- ja kohtaamisen taidoissa sekä ymmärtävänsä paremmin asiakkaiden roolin sekä asiakkaiden oikeudet palvelujärjestelmässä.

Se oli mulle kyllä kaikki oppia sillä tavalla, vaikka oon pitkän tehnyt vakassa töistä, niin sieltä tuli paljon sellasia uusia työmenetelmiä.

Kyllä se oli antoisa, eri ammattiryhmäopiskelijoiden, kanssa nämä yhteiset tunnit ja joku yhteinen aihe siihen niin mä näkisin että ne antaisi puolin ja toisin tietoa.

Tulee samalla harjoiteltua sitä moniammatillista yhteistyötä mitä työelämässä tehdään sitten myös.

Niin ja just nää ja sekin just että sitten näkee taas sen että miten eri tavalla asioita kirjataan mihinkä pitää kirjata ja kaikki näin niin kyllä.

Eettinen osaaminen on haastateltavien mukaan kehittynyt koulutuksen aikana. He pystyvät reflektimaan omaa ammatillista osaamistaan paremmin ja tiedostavat lainsäädännön merkityksen sosiaalialalla sekä osaavat hyödyntää tietouttaan siitä työssään. Opiskelijat olivat omaksuneet eettisen ajattelun ja sosionomi (AMK) ihmiskäsityksen ja arvot.

Mulla ainakin ihan selkeästi on semmoinen, että on tota henkilökohtainen ajattelutapa ja työminä ajattelutapa asioista.

Työ minä sitten on pystyy ajattelemaan sen siellä eettisesti ja ajattelemaan mitä siellä voi olla taustalla ja katsomaan sitä perhettä nimenomaan kokonaisvaltaisena asiakkaana, että ei ole sitä niinku ennen oli että se oli vaan se lapsi siellä keskiössä vaan nimenomaan nykyään että se on sitä koko koko perheen hoitamista.

Oma ajattelu on laajentunut ja siten että jos jostakin asiasta joutuu keskustelemaan, niin on tietoa millä pystyy perustelemaan että se ei ole mututuntumaa.

Palvelujärjestelmäosaamisen alueella oman kunnan palvelujärjestelmätuntemus on vahvistunut opiskelun aikana, mutta muiden kuntien osalta osaamisen kehittyminen on vähäisempää. Opiskelijat tiedostavat sosiaalialan lainsäädännön merkityksen ja osaavat hyödyntää tietouttaan lainsäädännöstä työtehtävissään. Koulutuksen aikana harjoittelut toivat palvelujärjestelmäosaamista ja auttoivat hahmottamaan eri palvelujärjestelmiä käytännössä. Opiskelijat kokivat oman aktiivisuuden harjoittelussa lisänneen verkostoitumista sosiaalialalla ja työskentely eri asiakasryhmien parissa paransi verkostoitumisen mahdollisuuksia.

Reflektointi ja keskustelu opiskelukavereiden kesken lisäsi opiskelijoiden mukaan tietämystä omasta työnkuvasta ja työtehtävistä. Verkostoituessaan opiskelijat kertoivat pystyvänsä peilaamaan esimerkiksi toisen kunnan palvelujärjestelmää ja mahdollisesti kehittämään sitä kautta oman kunnan palveluita. Harjoittelu- ja työpaikkakunta vaikuttavat opiskelijoiden mukaan eri verkostoiden hyödyntämiseen ja opiskelun aikana saadut verkostot koettiin erittäin tärkeiksi.

Käsitys eri asiakkaiden roolista palvelujärjestelmässä on koulutuksen aikana kehittynyt, mutta tietous asiakkaiden oikeuksista palveluihin kehittyi koulutuksessa vähemmän. Koulutuksen valinnaiset opintojaksot lisäsivät asiakastyön osaamista voimavara- ja vahvuusperustaisessa ajattelussa. Koulutus lisäsi myös tietoutta eri kulttuureista ja vahvisti osaamista eri kulttuurien tukemisessa sosiaalialalla. Osaaminen vahvistui myös alaa koskevan teorian hallinnassa. Opiskelijat osaavat perustella työtään nyt paremmin teorian tietoa ja lakitietoutta hyödyntäen. Koulutus vahvisti opiskelijoiden digitaalisia taitoja ja monialaisen yhteistyön kokemukset kehittivät ammatillista kirjaamista ja dokumentointia.

Että niinku itsellä ainakin on se vahvistunut että niinku just pystyy perustelemaan niitä omia ajatuksia ja periaatteitaan paremmin.

Mutta sitten on myös kun lapsia ajattelen, lapsen oikeudet, että ehkä se on niinku vahvempana, että voisi sitten sanoa että EI, tää ei nyt niinku ole näin, että tän lapsen oikeus on jotakin, että faktat pystyy niin kun paremmin nostamaan esille.

Niinku useamman tehtävän kautta on lapsiperheen näkökulmasta mietitty, että, minkälaisia palveluverkostoja ja minusta se on ihan hyvä, että sitten toisten tehtävien kautta on ehkä sitten itsellekin avautunut, että ai niin, sitäkin on ja miten joissakin toisessa kunnassa on hyvin jotkut asiat, toinen kehittää vielä niitä.

No itse asiassahan mä sitten en harkkoja suorittanut, kun hyvin pienen osan päiväkodissa niin tuota, sen koen kyllä positiivisena, että ja sitä ymmärrystä tuli lissää paljonkin.

Tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaamisen alueella opiskelijat kuvailivat kehittymistään usealla osa-alueella. Varhaiskasvatuspalveluiden henkilöstön osaamisen tunnistaminen ja varhaiskasvatuspalveluiden kehittämisen tunnistaminen on koulutuksen aikana heidän mukaansa kehittynyt. Opiskelijat kertoivat osaavansa nyt paremmin hyödyntää laadukasta tutkimustietoa ja pystyvät soveltamaan sitä varhaiskasvatustyössä ja varhaiskasvatuksen käytäntöjen kehittämisessä. Opintojen

aikana opiskelijat saivat koulutusta monialaisesta yhteistyöstä ja he kertoivat tunnistavansa paremmin monialaisen verkoston merkityksen sosiaalialalla tehtävässä työssä. Opinnäytetyöprosessi on lisännyt opiskelijoiden osaamista soveltaa eri tutkimus- ja kehittämismenetelmiä toimintakäytäntöjen kehittämiseksi työpaikalla. Koulutuksen aikana tietous sosiaalialan hankkeista ja eri hankkeissa työskentely on lisännyt osaamista aihealueella.

Kyllä se oli antoisa, eri ammattiryhmäopiskelijoiden, kanssa nämä yhteiset tunnit ja joku yhteinen aihe siihen niin mä näkisin että ne antaisi puolin ja toisin tietoa.

Tulee samalla harjoiteltua sitä moniammatillista yhteistyötä mitä työelämässä tehdään sitten myös.

Kriittisen ja osallistavan yhteiskuntaosaamisen alueella opiskelijat kertoivat oman ammatillisen osaamisen reflektoinnin kehittyneen. He kertoivat pystyvänsä tekemään kriittistä ammatillista reflektointia ja tiedostavat omat ammatilliset rajansa sekä osaavat hakea nopeammin tukea tarvittaessa.

Koulutus on vahvistanut opiskelijoiden osaamista asiakastyön kohtaamisessa ja vuorovaikutustaidoissa. Opiskelijat ymmärtävät ja hyväksyvät paremmin erilaisuutta ja suhtautuvat herkemmin kriittisesti epäoikeudenmukaisuuteen ja ymmärtävät yhdenvertaisuuden merkityksen asiakastyössä. Koulutus on lisännyt opiskelijoiden itsevarmuutta työssä ja kasvattanut heidän rohkeuttaan ottaa työyhteisössä kehityskohtia puheeksi. Valinnaiset opintojaksot ja koko opinto-ohjelma ovat myös lisänneet opiskelijoiden perheiden kanssa tehtävän monialaisen yhteistyön osaamista.

Erilaisista niin kun oloista tulleita, mutta tänä päivänä se on jotenkin semmoinen, siitä on enempi. Sitä on joka puolella ja maailman tilanne. Mikä niinku vaatii meitä työntekijöitäkin sitten pysymään ajanhermoilla mukana ja ehtimään tietoa.

Maahanmuuttajien kanssa tekemisessä niin nyt voi niinku reflektoida sitä, että mitä olisin tehnyt toisin ja kuusi vuotta taaksepäinkin.

Mutta hyvin herkällä korvalla kuunnella sitten, heidän toiveitaan ja työtehtävän puitteissa pystyy vastaamaan ja riittääkö oma ammattitaito edes siihen, että osaa sitten pyytää sitä muualta sitä apua sit siihen.

Että just se, että miten pitää niinku tehdä sitä omaa ajatustyötä siellä että käydä niinku itsensä kanssa sitä keskustelua ja reflektointia siitä, että mitä niistä asioista ajattelee.

Että osa ehtiä sitä oikeanlaista tietoa ja perustella perusteella siitä en tiedä sanooko joku jutusta asiasta, mutta kuitenkin perustella sitten ihan faktoilla.

7.3 Varhaiskasvatuksen sosionomikoulutuksen kehittäminen

Varhaiskasvatuksen sosionomiopiskelijoiden ryhmähaastattelussa tunnistettiin useita kehittämisedotuksia koskien sosionomikoulutusta Savonia-ammattikorkeakoulussa. Opiskelijat toivoivat kehittämistä työelämäläheiseen oppimiseen, oppimismenetelmiin, oman osaamisen tunnustamiseen sekä osaan opintokokonaisuuksista. Työelämäläheinen oppiminen koettiin tärkeäksi osaksi sosionomiopintoja. Opiskelijat toivoivat lisää tutustumista sosiaalialan työhön konkreettisesti, esimerkiksi koko ryhmän kanssa tehtävin opintokäyntein.

Sosiaalialan kenttä koettiin laajaksi, minkä vuoksi sosionomiopintojen aikana suoritettavat työharjoittelujaksot puhuttelivat heitä. Varhaiskasvatuksessa tehtävä työelämäläheinen oppiminen ei tue heidän mielestään sosionomin ammatti-identiteetin kehittymistä. Vaihtoehtoisesti opiskelijat ehdottivat, että varhaiskasvatuksessa tehtävä työharjoittelu olisi mahdollista jättää kokonaan pois, johtuen oman ammattiryhmän (varhaiskasvatuksen sosionomi) vähäisestä määrästä työpaikoilla. Opiskelijat toivoivat joustavuutta työelämälähtöiseen opiskeluun ja varhaiskasvatuksessa suoritettava harjoittelujakso tulisi suunnitella opiskelijan omiin tarpeisiin mukautuvaksi. Opiskelijat ehdottivat 10 viikon harjoittelun jakamisen useampaan eri jaksoon, esimerkiksi kahteen viiden viikon jaksoon, jotta tutustuminen sosiaalialan työkenttään laajenisi. Yleisesti opiskelijat kokivat tarvitsevänsä enemmän tietoa työharjoittelujaksoihin liittyvistä mahdollisuuksista. He toivoivat työharjoittelujaksojen sijoittuvan ajallisesti muualle kuin kesäaikaan perustuen heidän omaan kokemukseensa.

Kehittämistä toivottiin eri oppimismenetelmien hyödyntämisessä koulutuksen aikana. Koulutukseen sisältyi opiskelijoiden mielestä paljon kirjallisia töitä, kuten raporttien kirjoittamista sekä niiden esittelyitä. Opiskelijat kokivat raporttien olevan hyödyllisiä, mutta useiden peräkkäisten ryhmätöiden esitysten kuuntelemisen työläinä.

Opintoihin sisältyi PLE-oppimisympäristön tekemistä (Personal Learning Environment), jonka opiskelijat kokivat liian suppeaksi. PLE-opetuksen ja sen käytön tulisi opiskelijoiden mielestä olla laajemmin käytössä, jotta se tukisi paremmin opintoja sekä oman osaamisen näkyväksi tekemistä. Lisää toivottiin myös simulaatio-opetusta, etenkin varhaiskasvatusikäiseen lapseen ja perheeseen liittyen sekä työmenetelmiä laajemminkin lapsiperhetyöhön (SSVAI1-3-opinnot). He toivoivat enemmän case-tehtäviä, joissa aiheena olisi varhaiskasvatuksen lapsiperhepalvelun yhteistyö esimerkiksi perheneuvolan tai lastensuojelun ammattilaisten kanssa.

Jotkut verkko-opintojaksot olivat heidän mielestään liian laajoja opiskella itsenäisesti verkossa ja näihin olisi pitänyt heidän mielestään lisätä lähiopetusta. Opiskelijat kokivat, että tiettyjen verkkoopintojaksojen rakenne ei tukenut opiskelua, verkkotenttien palautteen puuttuessa täysin. He toivoivat opintoihin yleisesti lisää työelämään liittyviä perusasioita kuten tietoa alan työ sopimuksista ja palkkauksesta.

Haastattelussa toivottiin enemmän tietoa tutkinnon suorittamisen aikatauluista sekä opintojen henkilökohtaistamisesta. Opiskelijat painottivat opinto-ohjaajan tapaamisen tärkeyttä opintojen alussa. Heidän mielestään opinto-ohjaajan tapaaminen tutkinnon alussa mahdollistaisi opintojen henkilökohtaistamisen sekä osaamisen tunnistamisen.

Opintokokonaisuudessa tulisi tunnustaa yksilöllisemmin aikaisempi alaan liittyvä osaaminen ja ammattitaito. He ehdottivat, että opinnoissa voisi olla vähemmän esimerkiksi varhaiskasvatuksessa lapsiryhmille toteutettavia pedagogisia tuokioita, sillä he kokivat jo vahvaa osaamista näiden tuokioiden suunnittelun ja toteuttamisen osa-alueella. Tutkimuksessa tuli usein esille opiskelijoiden kokevan varhaiskasvatuksen pedagogiset opinnot tärkeiksi, mutta työkokemuksen perusteella he kaipasivat lisää opetusta esimerkiksi monikulttuurisuudesta varhaiskasvatuksessa.

Kehittämistä toivottiin myös osaan koulutuksen opintokokonaisuuksista. Haastattelussa he toivoivat koulutuksen sisältävän runsaammin varhaiskasvatukseen ja varhaiskasvatusikäiseen liittyvää palveluluohjausta sekä lapsiperheen tukemisen työmenetelmiä sekä lakitietoutta. Lastensuojelu- sekä mielenterveys opintoja arvostettiin ja niihin toivottiin enemmän aikaa. Sosiaalipedagogiikan opintoja olisi myös kaivattu enemmän. Opiskelijat toivoivat opintokokonaisuuden sisältävän laajemmin ikääntyviin sekä päihteidenkäyttäjiin liittyvää opetusta.

8 POHDINTA

8.1 Tulosten tarkastelu

Tutkimuskysymyksinä tutkimuksessa oli: ”Millaisia kokemuksia varhaiskasvatuksen sosionomiopiskelijoilla on opintojen tuottamasta osaamisesta kompetenssien mukaan?” ”Millaisia kokemuksia opiskelijoilla on ammatillisen kasvun kehittymisestä?” ”Millaisia ehdotuksia opiskelijoilla on koulutuksen kehittämiseen?” Tutkimuksen tavoitteena oli kuvata varhaiskasvatuksen sosionomiopiskelijoiden opintojen tuottamaa osaamista Savonia-ammattikorkeakoulussa. Kohderyhmään valituilla oli kokemusta varhaiskasvatusalalta vähintään kaksi vuotta, ja he opiskelivat työn ohessa monimuotoryhmässä ja nopeutetussa opiskeluaikataulussa kahteen ja puoleen vuoteen. Opiskelijoilla oli taustalla toisen asteen ammatillinen tutkinto. Haastattelutilanteessa opiskelijat reflektivat omaa osaamistaan ammattikorkeakoulututkinnon aikana. He kuvailivat tietojen ja taitojen kehittymistä sosionomin ammatillista osaamista vastaavaksi koulutuksen aikana sekä ammatti-identiteetin kehittymistä ja työorientaation muutosta.

Opinnot sijoittuivat koronapandemia ajanjaksolle (vuodet 2021–2022). Tutkimukseen osallistuneet eivät kokeneet pandemian vaikuttaneen negatiivisesti omaan opiskelumenestykseen tai koulutuksen toteuttamiseen. Opiskelijoiden kokemukset koronapandemian vaikutuksista opiskeluun ovat yhdenmukaiset tutkimukseen Opiskelijan hyvinvointi koetuksella? jossa todetaan, että pandemia ei vaikuttanut korkeakouluopiskeluun positiivisella eikä negatiivisella tavalla. (Laamanen, Ladonlahti, Häkkinen & Kärkkäinen 2023, 20.)

Tutkimukseen osallistuneet opiskelijat kuvailivat ammatillisen kasvunsa kehittyneen usealla korkeakoulun osaamiskompetenssin alueella sekä asiantuntijuuden kehittyneen työpaikoilla opiskelun aikana. Opiskeluryhmä ja vertaistuki koettiin koulutuksen aikana merkitykselliseksi. Oman opiskelun suunnittelu opintojen aikana koettiin haasteelliseksi ja tähän olisi tarvittu enemmän tukea. Heidän kuormittavuutensa lisäsi työn ja opiskelun yhdistäminen. Opiskelijoiden kertomasta ilmenee sosio-konstruktivistinen lähestymistapa, jonka mukaan yksilö kuuluu osaksi muita ja kehittyy muiden ihmisten vuorovaikutuksen avulla, ei yksin (Lehtinen ym. 2016, 61). Aikuisopiskelijoiden aiemmat elämäkokemukset sekä itseohjautuvuus toimivat myös resurssina uuden tiedon oppimisessa (Ruohotie 2000, 119).

Tutkimuksessa korostui oppilaiden kyky omaksua eri oppimismenetelmiä sekä taitoa hyödyntää niitä. Opiskelijat nimesivät omaa oppimista tukeviksi menetelmiksi muun muassa tarkan opiskelun aikatauluttamisen, tiedon reflektoinnin opiskeluryhmän kesken, henkilökohtaisen opintokokonaisuuden suunnittelun, kuten valinnaiset opintojaksot sekä harjoittelupaikkojen valinnat. Opetusmenetelmät vaikuttavat oppijan oppimiseen, oppijan oman aktiivisuuden merkityksellä on suuri vaikutus sekä osallistavat opetusmenetelmät ovat oppimisen kannalta keskeisiä (Koistinen 2015, 19).

Opiskelijat kertoivat opiskeluryhmän olleen erittäin aktiivinen ja keskusteleva, uutta tietoa saatu opiskeluryhmässä keskustelemalla sekä jakamalla tietoa ja havaintoja. Erittäin opettavaiseksi opiskelijat kertoivat opintokokonaisuudet, joissa tutustuminen uuteen aiheeseen tapahtui eri sosiaali- ja terveystieteiden opiskelijoiden kanssa. Niissä korostui monialainen yhteistyö ja oman ammatillisen osaa-

misen hyödyntäminen sekä yhteinen reflektointi. Ruohotien mukaan oppiminen yhdessä konstruoidulla lisää opittavaa tietoa ja toistensa kokemuksellista oppimista. (Ruohotie 2000, 124–125.) Haastateltavat kuvasivat kokemuksen valmistavan heitä työpaikalla tapahtuvaan monialaiseen yhteistyöhön sekä tunnistamaan asiakkaan eri tarpeet sosiaalialan eri kentillä. Haastattelussa tehokkaaksi tavaksi oppia opiskelijat nimesivät koulutuksen aikana saadut konkreettiset esimerkit, joita he pystyivät hyödyntämään työpaikoillaan. Muita tehokkaita tapoja oppia opiskelijoiden mielestä oli case-työskentely ryhmissä, työelämälähtöiset tehtävät ja projektit sekä vierailukäynnit työpaikoilla. Opintokokonaisuuksilla, joilla hyödynnettiin Ruohotien mainitsemia sosiaalisen oppimisen menetelmiä kuten mallioppimista ja edellä mainittuja menetelmiä, oppiminen oli tehokkaampaa. (Ruohotie 2000, 125.)

Tutkimuksen tuloksina voidaan todeta varhaiskasvatuksen sosionomiopiskelijoiden kokemusten osaamisen kehittymisestä koulutuksen kompetenssien mukaan olleen positiivisia. Osaaminen on lisääntynyt työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaamisen osa-alueella. Nämä ovat sosionomikoulutuksen kompetenssien mukaan tärkeitä osa-alueita (Talentia 2019). Ryhmätyöskentely sekä verkko-opiskelu on vahvistanut taitoja muun muassa verkkotyöskentelyyn sekä tiimityöskentelyyn monialaisessa yhteistyössä muiden osaajien kanssa. Savonia-ammattikorkeakoulun sekä muiden ammattikorkeakoulujen sosionomikoulutus määräytyy kansallisen viitekehyksen mukaan (Savonia-ammattikorkeakoulu 2023). Yrittäjätoiminnan perusedellytykset olivat tulleet esille vähäisissä määrin ja tähän olisi kaivattu enemmän konkreettisia esimerkkejä.

Asiakastyön osaaminen kehittyi koulutuksen aikana. Työharjoitteluista saatu kokemus varhaiskasvatuksen menetelmien, ryhmänohjauksen sekä kulttuurin ja lapsiperheiden hyvinvoinnin riskitekijöiden tunnistamisessa kehittyi. Varhaiskasvatuksen sosionomin koulutukseen sisältyy muun muassa ennaltaehkäisevä lapsi- ja perhetyö. Työssään sosionomi voi hyödyntää myös lastensuojelun osaamistaan sekä tuoda perheen hyvinvoinnin uhkatekijöitä esille. (Arene ry. 2017,14; Talentia, julkaisuaika tuntematon.)

Eettisen osaamisen alueella opiskelijat kokivat oman osaamisen kehittyneen usealla osa-alueella kuten ammatillinen toimiminen, lakitietous, vastuullisuus varhaiskasvatustyössä sekä itsereflektointi. Oman arvomaailman sekä ihmiskäsityksen, asiakkaiden oikeuksien sekä yksilöllisyyden ja erilaisuuden ymmärtäminen olivat haastateltavien kokemusten mukaan myös kehittyneet. Sosiaalialalla ohjaavia arvoja ovat ammattieettiset ohjeet ja periaatteet sekä ammatillista työtä ovat ohjeistamassa lainsäädäntö ja erilaiset ohjeistukset (Raatikainen ym. 2020, 180; Laitinen & Sinkkonen 2020, 117).

Palvelujärjestelmäosaamisen osalta opiskelijoiden osaamisen kehittyminen tapahtui vahvasti työharjoitteluiden kautta. Työharjoittelut olivat haastateltavien mukaan lisänneet myös verkostoitumisen mahdollisuuksia alalla. Opiskelijat kokivat työharjoitteluiden lisäävän sosionomin työnkuvaan kuuluvaa yleistä osaamista, jossa työskentely monialaisissa palveluissa ja tiimeissä sekä erilaisten asiakasryhmien kanssa on keskeistä (Arene ry 2017, 11).

Opiskelijat kokivat kulttuuri- ja teoriatiedon sekä digiosaamisen myös lisääntyneen koulutuksen aikana. Valinnaiskurssikokonaisuuksissa haastateltavat kokivat saaneensa osaamista voimavaroalähtö-

seen työskentelyyn. Varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva sisältää perheiden hyvinvoinnin tukemiseen tarkoitettuja työmenetelmiä sekä verkosto-osaamista (Talentia, julkaisuajankohta tuntematon).

8.2 Eettisyys ja luotettavuus

Tutkimusta ohjasi yleiset eettiset periaatteet, jotka pohjautuvat Suomen perustuslakiin (1999/731 luku 2). Lailla turvataan tutkittavien henkilöiden ihmisarvo, kulttuuriperintö ja itsemääräämisoikeus kaikille kuuluvien oikeuksien kuten sananvapauden ja yksityisyyden oikeuden keinoin. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeiden mukaan tutkimuksessa tulee kunnioittaa kaikkien haastatteluun osallistuvien itsemääräämisoikeutta. Haastattelut tulee toteuttaa niin, ettei osallistuville henkilöille aiheudu riskejä, vahinkoja tai haittoja tutkimuksen vuoksi. Ohjeissa kerrotaan myös, että jokaisella osallistujalla tulee olla oikeus osallistua vapaaehtoisesti haastatteluun sekä kieltäytyä tarvittaessa. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 7–8.) Tutkimuksessa toimittiin näiden ohjeiden mukaan. Tutkimuksessa ei painostettu ketään osallistumaan. Jokaisella opiskelijalla oli oikeus keskeyttää haastatteluun osallistuminen sekä peruuttaa kokonaan osallistumisensa.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta kehottaa noudattamaan suunnitelmallisuutta ja vastuullisuutta tutkimuksessa tulee toimia vaadittavien lakien mukaan (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 11). Työssä toimittiin kyseisten kehotusten mukaan, työskennellen suunnitelmallisesti ja vastuullisesti. Laadulliseen tutkimukseen tarvitaan tutkimuslupa (Arene ry 2020, 21). Lupa saatiin tutkimukseen Savonia-ammattikorkeakoulusta opinnäytetyön suunnitelman valmistumisen jälkeen.

Eettinen toiminta korostui tutkimuksessa haastattelun ja tulosten analysoinnin aikana. Eettisesti katsottuna oli tärkeää, että haastatteluun osallistujien tiedossa oli haastattelumateriaalien käytön sekä säilyttämisen tavat. Hyvärinen mukaan eettisyyden kannalta on tärkeää tuoda haastateltavien tietoon mahdollisen kieltäytymisen sekä keskeyttämisen mahdollisuus missä vaiheessa tahansa haastattelua. Eettisen haastattelijan tunnusmerkkeihin kuuluu luottamuksen kannalta tärkeässä osassa oleva rauhallisen kuuntelun taito. Haastateltavan tulee olla empaattinen sekä välttää ottamasta liikaa kantaa haastateltavan toimintoihin. (Hyvärinen 2017a.)

Haastattelututkimuksen laatu muodostuu tukijoiden tekemien päätelmien oikeellisuudesta sekä tutkimuksen luotettavuudesta (Hirsjärvi & Hurme 2008, 184.) Tutkimuksen suunnitteluvaiheessa huomiointiin tutkijan rooli. Tutkittava aihe oli hyvin lähellä tutkijoiden taustaa. Haastattelijan ja analysoijan roolista keskusteltiin etukäteen, jotta puolueettomuus tutkimuksessa säilyisi. Tutkimuksen litteroinnissa, luokitellussa sekä analysoinnissa huolehdittiin vastausten oikeellisuudesta. Tutkimuksessa ei muokattu tai lisätty tutkijoiden omia mielipiteitä litteroituun tekstiin. Teksti analysoitiin mahdollisimman neutraalisti ja yksimielisesti. Kahden tutkijan päätyessä samaan tulokseen sekä ollessa yksimielisiä samasta aineistosta, voidaan puhua laadukkaasta tutkimuksesta (Hirsjärvi ym. 2008, 185).

Plagiointi eli luvaton lainaaminen on hyvän tieteellisen käytännön vastaista. Luvaton lainaaminen voi ilmetä tutkimuksissa esimerkiksi jonkun toisen tekstin osan esittämisenä omana tekstinä. (Kuula 2011, 37). Plagiointi voi olla tutkimusten sisällön käyttämistä omassa työssä ilman vaadittavia viitteitä. Plagiointi loukkaa alkuperäisen tutkimuksen tekijää. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta

2023, 17.) Haastattelututkimusta tehdessä ei ole plagioitu teorialtietoa. Tutkimuksen aikana on käytetty asianmukaista tutkimuksiin ja tietokirjoihin perustuvaa tietoa. Haastattelututkimus tarkistettiin työn lopuksi plagioinnin varalta Turnitin-ohjelmalla.

Lähdekritiikki opinnäytetyötä tehdessä tarkoittaa kriittistä sekä harkitsevaa lähteiden käyttöä. Opinnäytetyössä yleisesti ottaen ei tulisi käyttää tietosana- tai oppikirjoja, kandidaatintyötä, pro gradu-työtä tai opinnäytetyöitä. Wikipedia tai sanomalehdet eivät käy lähteiksi niiden tiivistetyn tiedon vuoksi. Lähteiden käyttö vaatii opinnäytetyön tekijältä harkitsevaisuutta oman työn tavoitteisiin sekä arvoavaa otetta lähteiden tekijöihin sekä taustoihin. (Airaksinen, Vilkkä & Kostamo 2022) Tutkimuseettisen neuvottelukunnan oppaan (2023) ja tieteellisen käytännön periaatteiden mukaan tulee kunnioida muiden tekemiä töitä sekä julkaisuja (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, 14). Tutkimusta tehdessä on huomioitu lähdekritiikin vaatimukset.

8.3 Tutkijoiden ammatillinen kasvu ja osaamisen rakentuminen

Tutkimusprosessi sisälsi useita eri vaiheita opiskeluaikana. Tutkimustyön tekeminen alkoi keväällä 2022 aiheen valinnalla sekä aihekuvauksen työstämisellä. Tutkimusprojekti toteutettiin parityöskentelynä, joka oli alusta alkaen luontevaa. Parityöskentely tutkimusprosessin eri vaiheissa antoi mahdollisuuden omien vahvuuksien tarkasteluun. Tämä kehitti itsetuntemusta ja kykyä työhön, jossa tehdään monialaista yhteistyötä.

Aihe tutkimukseen valikoitui tutkinto- opettajan ehdotuksesta, minkä vuoksi Savonia-ammattikorkeakoulu on myös tutkimuksen tilaaja. Opinnäytetyön aihe oli mielenkiintoinen ja mahdollisuus vaikuttaa koulutuksen kehittämiseen sai tutkijat entistä kiinnostuneemmiksi. Erityisesti kompetensseista tutkimuksellisen kehittämis- ja innovaatio osaamisen alue on kehittynyt tutkimusprosessin aikana. Tutkimuksen aikana oman ammatillisen osaamisen kehittäminen on selkeytynyt.

Tavoitteena oli tutkijoiden oman osaamisen ja ammatillisen kasvun reflektointia sekä syventämistä. Tutkimuksen tekeminen antoi arvokasta kokemusta ja useita mahdollisuuksia oman osaamisen reflektointiin ryhmähaastattelun muodossa, mutta myös koko prosessin aikana. Reflektointi lisäsi muun muassa taitoja varhaiskasvatuksen eettisen osaamisen alueella. Kokemusta vastaavanlaisesta haastattelututkimuksesta ei ollut, joten se oli tutkijoille opettavaista. Tutkimusprosessi vaati pitkäjänteisyyttä muiden opintojen sekä työn ohella, jossa keskeneräisyyden sietäminen oli oleellista.

Prosessi antoi mahdollisuuden omien kokemusten peilaamiseen toisten opiskelijoiden kokemuksiin verraten sekä oman oppimisen ja osaamisen rakentumiseen. Tutkimustiedon hyödyntäminen omassa työssä on kehittynyt. Tutkimusta tehdessä tieto lisääntyi ammattikorkeakouluopetuksesta ja koulutuksen tavoitteista. Samalla vahvistui varhaiskasvatuksen sosionomin työnkuva sekä koulutuksen aikana lisääntynyt osaaminen. Oma ammatti-identiteetti kehittyi prosessin aikana, esimerkiksi käydyssä ryhmähaastattelussa.

Etätyöskentely on lisännyt taitoja verkkotyöskentelyssä sekä digitaalisissa taidoissa. Keskustelutilanteiden hallinta ja ohjaaminen sekä tekniset taidot kehittyivät haastatteluiden toteutuessa etäyhteyksin. Nämä taidot koetaan tärkeiksi työelämässä.

Kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen kompetenssialueena on kehittynyt tutkimusprosessin aikana. Prosessi lisäsi varmuutta kriittiseen reflektioon ja varmuutta kohdata epäkohtia työssä. Rohkeus tuoda esille varhaiskasvatuksen sosionomin osaamista sekä moniammatillisen yhteistyön hallintaa on tärkeä osa sosionomin osaamista.

8.4 Tutkimuksen hyödynnettävyys ja kehittämisideat

Opiskelijat ehdottivat parannuksia sosionomin koulutusohjelmaan, kuten alaa vastaavan olemassa olevan kokemuksen/osaamisen parempaa tunnistamista opinto-ohjelmassa, sekä opintojen tarkempaa henkilökohtaistamista. Tärkeimpinä kehittämisen kohteina tuloksista nousee opintojen suunnittelu, opintokokonaisuuksien laajuuden ja sisältöjen rakenne sekä henkilökohtaisen työharjoittelun suunnittelu. Opintojen tarkka suunnittelu sekä opetusmenetelmien valinta vaikuttavat oppimiseen sekä lisäävät opiskelijan motivaatiota ja halua oppia uutta (Koistinen 2015, 19). Sosionomi-opiskelijat toivoivat lisätietoa opintojensa aikataulusta ja personoinnista. Opintojen alkuvaiheessa on tärkeää opintojen ohjaus. Opiskelijat kokivat, että opintojen tarkka suunnittelu vähentäisi opinnoista aiheutuvaa kuormitusta ja mahdollistaisi henkilökohtaisen kehittämisen kohteiden tunnistamista.

Monimuoto-opiskelu työn ohessa koettiin raskaaksi. Tästä syystä opiskelijat toivoivat eri opintokokonaisuuksien olevan yhdenmukaisia ja selkeästi toteutettuja. Erityisesti verkossa Moodle-alustalla tapahtuva opiskelu olisi heidän mukaansa tehokkaampaa, jos eri opintokokonaisuudet olisivat yhdenmukaisesti rakennettu. Haastateltavien mielestä osa opintokokonaisuuksista oli liian laajoja suoritettavaksi nopeassa tahdissa. He toivoivat enemmän henkilökohtaista palautetta opinnoista suoritettujen tehtävien ja kokeiden suorituksista. Rakentavan ja kehittävän palautteen antaminen kannustaa ja tukee jokaista työskentelijää uratilanteesta riippumatta. (Rauste-von Wright ym. 2003, 170–171.)

Mielenkiintoista opiskelijoiden antaman palautteen perusteella oli se, että he toivoivat opintoihin lisää työelämätaitoja, kuten tietoa johtamisesta, työsuhdetaidoista, lainsäädännöstä sekä työssä tehtävistä sopimuksista, vaikka opiskelijat olivat kaikki olleet työelämässä vähintään kaksi vuotta. Jotkin itsenäisesti verkossa toteutettavat opintojaksot koettiin liian laajoiksi. Opiskelijat toivoivat enemmän opettajan läsnäoloa ja saavutettavuutta joidenkin opintokokonaisuuksien aikana. Opettajan tehtävänä on tukea opiskelijan tietorakenteiden muodostusta sekä tiedon reflektoinnissa (Ruohotie 2000, 124–125).

Opiskelijat kokivat jotkin opintokokonaisuudet liian suppeiksi. Opiskelijoista oli kuitenkin tärkeää saada tietoa opintokokonaisuuksien aiheista, kuten kehittämisestä ja johtamisesta, vaikka varhaiskasvatuksen sosionomeina he eivät olisikaan kelpoisia työskentelemään päiväkodin johtajana tulevaisuudessa (Varhaiskasvatuslaki 2018/540, luku 14 § 75.)

Opiskelijat kaipasivat enemmän osallistavia opetusmenetelmiä, kuten ryhmätyöskentelyä sekä käytännön työelämälähtöistä harjoittelua, mitkä ovat tehokkaita tapoja oppia uutta asiaa. (Koistinen 2015, 19.) Opiskelijat toivovat tehokasta ajankäyttöä oppitunneilla, koska lähiopetusta monimuoto-ryhmillä on vain vähän.

Opiskelijat sisällyttäisivät opintoihin lisää mielenterveyteen liittyviä opintoja sekä enemmän tietoa ikääntymisestä sekä päihteiden käytöstä sekä niiden vaikutuksista asiakkaaseen ja tämän perheeseen. Opiskelijat kokivat tärkeäksi saada tietoa kaikista sosiaalialalla kohdattavista asiakasryhmistä,

ei vain perusteellista varhaiskasvatusikäiseen keskittynyttä tietoa, jota heillä omien kokemustensa mukaan jo oli. Varhaiskasvatuksen ammattilaisina he korostivat lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen riippuvan paljon tämän kasvuympäristöstä sekä perheestä, jolloin koko perheen mahdollisten ongelmien tiedostaminen olisi erityisten tärkeää lapsen kehityksen kannalta. Perhelähtöinen työote ilmenee varhaiskasvatuslaissa (540/2018 luku 2 § 4) joka määrittelee, että kasvattajien olisi oltava kykeneviä toimimaan huoltajien kanssa yhdessä lapsen edun vuoksi.

Opiskelijoilla oli näkemys sosionomin laaja-alaisesta työstä, jonka he tunnistavat olevan osa varhaiskasvatuksen sosionomin osaamista. Ammattilaisina heiltä odotetaan tietoja ja taitoja lapsen kehityksestä, toimijuudesta sekä kasvuympäristön vaikutuksista kehitykseen. Tärkeää on osata huomioida ympäristön laaja-alaiset vaikutukset ihmisen elämässä. (Kronqvist 2020, 28.) Opiskelijat mainitsivat valmistuvansa sosionomeiksi, joiden työkenttänä on laaja sosiaaliala ja asiakkaana saattaa olla myös aikuisia, joiden elinympäristö heijastuu heidän elämäänsä. Opiskelijat toivoivat koulutuksen mahdollistavan osaamisen työskentelyyn kaikilla sosiaalialan asiakastyön kentillä. Ammatti-identiteetti on ymmärrys itsestä suhteessa ammattiin ja työhön. (Rauste-von Wright ym. 2003, 163.)

Varhaiskasvatukseen erikoistavissa opintokokonaisuuksissa oli paljon jo heidän hallitsemaansa tietoa. Opintokokonaisuuksissa ei tunnustettu tarpeeksi heidän kokemustaan varhaiskasvatuksesta ja osaamistaan alalta. Opiskelijat halusivat enemmän käytännönläheisiä menetelmiä vanhemmuuden ja perheiden tukemiseen erikoistaviin opintokokonaisuuksiin. Opiskelijat halusivat myös enemmän tausta-tehtäviä (case-tehtäviä), jotka liittyvät moniammatilliseen yhteistyöhön.

Opiskelijoiden mielestä varhaiskasvatukseen sijoittuva työharjoittelu ei edistänyt heidän ammatillisen identiteettinsä kehittymistä sosionomina ja kokivat harjoittelut hankalaksi alalta puuttuvan varhaiskasvatuksen sosionomi -ammattiryhmän työnkuvan vuoksi. He pitivät koulutukseen liittyvää työharjoittelua kuitenkin erittäin tärkeänä ja ehdottivat mahdollisuutta suorittaa harjoittelut muussa sosiaalialan työssä, varhaiskasvatuksen sijaan. Vaihtoehtoisesti opiskelijat ehdottivat varhaiskasvatuksen työharjoittelun toteutettavaksi samanaikaisesti useissa päiväkotiryhmässä tai -tiloissa laajemman kokemuksen saamiseksi.

Opiskelijat toivoivat laajempia sosiaalipedagogiikan opintoja koulutukseensa. Opiskelijat pitivät sosiaalipedagogista osaamista tärkeänä, sillä varhaiskasvatukseen erikoistuvan sosionomin työnkuvaan kuuluu vahvasti lasten ja perheiden osallisuuden, yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon tukeminen. Sosiaalipedagoginen osaaminen tukee opiskelijoiden mielestä myös varhaiskasvatuksen ammattilaisen monialaista yhteistyötaitoa, josta he olisivat myös toivoneet enemmän tietoa koulutuksen aikana. Sosionomin tulee työssään edistää perheiden tasa-arvoa sekä yhdenvertaisuutta ja tuoda esille lakien sekä määräysten tuomaa tietoaan liittyen lasten kasvuun ja kehitykseen (Arene ry 2017, 16).

Tutkimuksen tuloksista voi päätellä, että opintoihin tulisi sisällyttää myös lisää moniammatillista yhteistyötä, joka on keskeinen osa sosionomin sosiaalipedagogista osaamista sekä työnkuvaa. Artikkelissa Sosiaalipedagogisen osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen varhaiskasvatuksessa käsitellään sekä verrataan varhaiskasvatuksen sosionomin sosiaalipedagogista osaamista varhaiskasvatuksen opettajan pedagogiseen osaamiseen. Artikkelissa todetaan, että sosionomin sosiaalipedagoginen

osaaminen soveltuu varhaiskasvatuksen moniammatilliseen lähestymistapaan ja arvopohjaan sekä oppimiskäsitykseen. (Rintakorpi & Holmikäri, 2021, 243–251).

Mahdollisina kehittämisideoina koulutuksen sisältöön esitetään liitettäväksi enemmän konkreettista työpaikoille tutustumista sekä monialaista yhteistyötä eri koulutusalojen kuten terveysalan opiskelijoiden kanssa. Tulevaisuudessa Savonia-AMK voisi markkinoida enemmän monimuotoryhmille mahdollisuuksista jatko-opintoihin, esimerkiksi palveluohjauksen opintoja valmistumisen jälkeen. Jatkossa tehtyä tutkimusta voi käyttää vertailussa seuraavien vastaavien opiskelijaryhmien osaamisen rakentumisessa. Lisäksi tuloksia voi hyödyntää yleisesti koulutuksen kehittämisessä.

LÄHTEET

Airaksinen, Tiina, Vilkkä Hanna & Kostamo Pipsa 2022. Kirjoita itsesi asiantuntijaksi. Kpl 3.3. Lähdekritiikki. E-kirja. Helsinki: Art House Oy. Viitattu 28.10.2023.

Ammattikorkeakoululaki 1368/2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140932>. Viitattu 7.10.2022.

Ammattikorkeakoululaki. 932/2014. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140932>. Viitattu 19.5.2022.

Arene ry 2017. Sosionomi tuottaa hyvinvointia läpi elämänkaaren. Ammattikorkeakoulutus sosiaalialan muutoksen edistäjänä. Verkkojulkaisu. http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene_sosionomiselvitys_pitka_raportti_fin.pdf?t=1526901428. Viitattu 22.4.2022.

Arene ry 2020. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Verkkojulkaisu. <https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULU-JEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?t=1578480382>. Viitattu 28.10.2023.

Dreyfus, Stuart 2004. The Five-Stage Model of Adult Skill Acquisition. *Bulletin of Science, Technology & Society* 24 (3), 177–181. <https://doi-org.ezproxy.savonia.fi/10.1177/0270467604264992>. Viitattu 5.2.2023.

Elo, Satu, Kajula, Outi, Tohmola, Aniina & Kääriäinen Maria 2022. Laadullisen sisällönanalyysin vaiheet ja eteneminen. *Hoitotiede* 34 (4), 215–225. Verkkojulkaisu. <https://search-ebscohost-com.ezproxy.savonia.fi/login.aspx?direct=true&AuthType=ip,shib&db=cui&AN=161428905&lang=fi&site=ehost-live&authtype=ip,shib&custid=s4778224>. Viitattu 5.2.2023.

Eteläpelto, Anneli & Vähäsantanen, Katja 2006. Ammatillinen identiteetti persoonallisena ja sosiaalisena konstruktiona. Teoksessa Anneli Eteläpelto & Jussi Onnismäa (toim.) *Ammatillisuus ja ammatillinen kasvu*. Vantaa: Kansanvalistusseura ja Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura, 26–45.

Hirsjärvi, Sirkka & Helena, Hurme 2008. Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Hyvärinen, Matti 2017a. Eettinen haastattelu. Teoksessa Matti Hyvärinen, Pirjo Nikander & Johanna Ruusuvuori (toim.) *Tutkimushaastattelun käsikirja*. Tampere: Vastapaino. E-kirja.

Hyvärinen, Matti 2017b. Haastattelijan asenne. Teoksessa Matti Hyvärinen, Pirjo Nikander & Johanna Ruusuvuori. (toim.) *Tutkimushaastattelun käsikirja*. Tampere: Vastapaino. E-kirja. Viitattu 28.10.2023.

Hyvärinen, Matti 2017c. Haastattelun maailma. Teoksessa Matti Hyvärinen, Pirjo Nikander ja Johanna Ruusuvuori. (toim.) *Tutkimushaastattelun käsikirja*. Tampere: Vastapaino. E-kirja. 28.10.2028.

Juntunen, Anne-Leena, Koljonen, Ulla-Maija, Pohjolainen, Auli & Tuovinen, Marjaana 2022. Pedagogisen harjoittelun infokirje. Opetusmateriaali. Savonia-ammattikorkeakoulu.

Kalland, Mirjam, Viinikka, Anne (toim.) 2014. *Mentalisaatio perheiden kohtaamisessa*. Helsinki: Mannerheimin Lastensuojeluliitto.

Karila, Kirsti, Kosonen, Tuomas & Järvenkallas, Satu 2017. Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017–2030. Suuntaviivat varhaiskasvatukseen osallistumisasteen nostamiseen sekä päiväkotien henkilöstön osaamisen, henkilöstörakenteen ja koulutuksen kehittämiseen. Opetus- ja

- kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:30. Verkkojulkaisu. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-487-0>. Viitattu 4.3. 2023.
- Koistinen, Paula 2015. Oppimisen monimuotoisuus. Teoksessa Jari Helminen (toim.) Paula Koistinen, Merja Ylönen, Anna Liisa Karjalainen, Minna Valtonen, Ikali Karvinen, Raili Gotho´ni, Ulla Siirto, Susanna Hyväri, Marja Katisko, Marjo Kolkka, Päivi Vuokila-Oikonen, Arja Koski. Osaamiseksi kokemus jokainen. Näkökulmia oppimiseen ja hyvinvointialalla tarvittavan osaamisen muodostumiseen. EU: United Press Global ja kirjoittajat 2015.
- Kronqvist, Eeva-Liisa 2020. Varhaispedagogiikan kehityopsykologinen perusta. Teoksessa Eeva Hujala & Leena Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. 5. painos. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 9–28. Viitattu 28.10.2023.
- Kupila, Päivi 2020. Varhaiskasvatuksen asiantuntijuus oppivassa työyhteisössä. Teoksessa Eeva Hujala & Leena Turja (toim.) Varhaiskasvatuksen Käsikirja. 5. painos. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus, 315–325. Viitattu 28.10.2023.
- Kuula, Arja 2011. Tutkimusetiikka: Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. 2. uudistettu painos. Jyväskylä: Bookwell Oy.
- Laamanen, Merja, Ladonlahti, Tarja, Häkkinen, Päivi & Kärkkäinen, Tommi 2023. Opiskelijan hyvinvointi koetuksella? Korkeakouluopiskelijoiden kokemat terveys- ja toimintarajoitteet, digitaalinen osaaminen ja opiskelu pandemian aikana. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2023:41. Verkkojulkaisu. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-750-5>. Viitattu 22.11.2023.
- Laitinen, Helena & Sinkkonen, Merja 2020. Sote-järjestelmä ja etiikka. Teoksessa Hannele Laaksonen, Helena Laitinen & Heikki Hiilamo (toim.) Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmä. Helsinki: Sanoma Pro Oy, 111–131.
- Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä. 817/2015. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150817>. Viitattu 20.7.2023.
- Lastensuojelulaki. 417/2017. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417#L1P1>. Viitattu 11.3.2023.
- Lehtinen, Erno, Vauras, Marja & Lerkkanen, Marja- Kristiina 2016. Kasvatuspsykologia. 3. uudistettu painos. E-kirja. Jyväskylä: PS-kustannus. Viitattu 17.4.2023.
- Määttä, Paula & Rantala, Anja 2022. Tavallisen erityinen lapsi. Kasvun ja hyvinvoinnin tukeminen yhdessä. 3. painos. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö 2021: Varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämisohjelma 2021–2030. Varhaiskasvatuksen koulutusten kehittämisfoorumi. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2021:3 Helsinki. Verkkojulkaisu. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-876-2>. Viitattu 27.3.2023.
- Opetushallitus 2022. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Määräykset ja ohjeet 2022:2a. Verkkojulkaisu. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2022_1.pdf. Viitattu. 28.3.2023.
- Opetushallitus julkaisuaika tuntematon. Mitä on varhaiskasvatus? Verkkojulkaisu. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/mita-varhaiskasvatus>. Viitattu 26.9.2023.
- Opintopolku julkaisuaika tuntematon. Sosionomi (AMK), sosiaaliala. Koulutuksen kuvaus. Verkkojulkaisu. <https://opintopolku.fi/konfo/fi/koulutus/1.2.246.562.13.00000000000000000254>. Viitattu. 12.12.2022.
- Palonen, Mira & Kylmä, Jari 2022. Avoin haastattelu ja teemahaastattelu aineistonkeruumenetelminä laadullisessa hoitotieteellisessä tutkimuksessa. Hoitotiede 34 (4), 281–294.

Palonen, Tuire & Gruber, Hans 2011. Satunnainen, rutiininomainen ja tietoinen osaaminen. Mitä on asiantuntijuus? Teoksessa Kaija Collin, Susanna Paloniemi, Helena Rausku-Puttonen & Päivi Tynjälä (toim.) Luovuus, oppiminen ja asiantuntijuus. 1.–2. painos. Helsinki: WSOYpro Oy, 41–55.

Paloniemi, Susanna, Rasku-Puttonen, Helena & Tynjälä, Päivi 2011. Asiantuntijuudesta identiteettiin – Anneli Eteläpellon tutkimuspolkuja. Teoksessa Kaija Collin, Susanna Paloniemi, Helena Rasku-Puttonen & Päivi Tynjälä (toim.) Luovuus, oppiminen ja asiantuntijuus. Helsinki: WSOYpro Oy, 13–39.

Raatikainen, Eija, Rahikka, Anne, Saarnio, Tuula & Vepsä, Päivi 2020. Ammattina sosionomi. 3.–4. painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Rauste-von Wright, Maijaliisa von Wright, Johan & Soini, Tiina 2003. Oppiminen ja koulutus. 9. painos. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit Oy.

Rintakorpi, Kati & Holmikäri, Johanna 2021. Sosiaalipedagoginen aikakauskirja 22. Sosiaalipedagogisen osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen varhaiskasvatuksessa. Verkkojulkaisu. <https://doi.org/10.30675/sa.109067>. Viitattu 25.9.2023.

Rouhelo, Anne & Ruoholinna, Tarita 2000. Special features of the Finnish labour market and challenges for education. European conference on educational research. Edinburgh, Scotland. Verkkojulkaisu. <https://eric.ed.gov/?q=expertise+at+social+worker+AND+Finland&ft=on&id=ED458370>. Viitattu 23.5.2022.

Rouhiainen-Valo, Tuula, Rantanen, Teemu, Hovi-Pulsa, Raija & Tietäväinen, Sirpa 2010. Kompetenssit ”sosiaalisen” puolustamisessa. Kompetenssit sosionomien (AMK ja ylempi AMK) ydinosaamisen avaajina. Teoksessa Leena Viinamäki (toim.) Sosionomin ammatti ja työ 2010–2025. Havaintoja ja päätelmiä sosionomien (AMK & ylempi AMK) profiilista Suomen hyvinvointiasiantuntijajärjestelmässä. Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu, 9–27. Verkkojulkaisu. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-5897-00-5>. Viitattu 14.4.2023.

Ruohotie, Pekka 2000. Oppiminen ja ammatillinen kasvu. 1. painos. Helsinki: WSOY.

Savonia-ammattikorkeakoulu 2020. Laatuohjelma 2021–2024. Verkkojulkaisu. <https://www.savonia.fi/app/uploads/2020/12/Laatuohjelma-2021-2024.pdf>. Viitattu 5.11.2023.

Savonia-ammattikorkeakoulu 2023. Sosionomin opetussuunnitelma. Verkkojulkaisu. <https://www.savonia.fi/opiskele-tutkinto/tutkinnot-ja-hakeminen/opetussuunnitelmat/tulostinystavallinen-opetussuunnitelma/?krtid=1022>. Viitattu 21.1.2023.

Savonia-ammattikorkeakoulu, julkaisuaika tuntematon a. SS21KME Sosionomin tutkinto-ohjelma, varhaiskasvatus (monimuotototeutus). Opinto-opas. Asiantuntijuuden kehittyminen. Verkkojulkaisu. <https://www.savonia.fi/opiskele-tutkinto/tutkinnot-ja%20hakeminen/opetussuunnitelmat/?yks=IS&krtid=1311&tab=4>. Viitattu 16.11.2023.

Savonia-ammattikorkeakoulu, julkaisuaika tuntematon b. SS21KME Sosionomin tutkinto-ohjelma, varhaiskasvatus (monimuotototeutus). Opinto-opas. Koulutuksen toteutus. Verkkojulkaisu. <https://www.savonia.fi/opiskele-tutkinto/tutkinnot-ja%20hakeminen/opetussuunnitelmat/?yks=IS&krtid=1311&tab=5>. Viitattu 16.11.2023.

Savonia-ammattikorkeakoulu, julkaisuaika tuntematon c. SS21KME Sosionomin tutkinto-ohjelma, varhaiskasvatus (monimuotototeutus). Opinto-opas. Opintojen rakenne. Verkkojulkaisu. <https://www.savonia.fi/opiskele-tutkinto/tutkinnot-ja%20hakeminen/opetussuunnitelmat/?yks=IS&krtid=1311&tab=3>. Viitattu 16.11.2023.

SOAMK 2016. Sosiaalialan tutkinnot ja kompetenssit. Verkkojulkaisu. <https://www.sosiaaliala-namkverkosto.fi/sosiaalialan-tutkinnot-ja-kompetenssit/>. Viitattu 17.1.2023.

Talentia 2022. Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet. 3. painos. Talentia-verkkopalvelu. Talentia ry. Verkkojulkaisu. <https://talentia.lukusali.fi/#/reader/a6cd4fa0-38d8-11ed-90c9-00155d64030a>. Viitattu 8.2.2023.

Talentia julkaisuaika tuntematon. Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuva. Verkkojulkaisu. <https://www.talentia.fi/nain-vaikutamme/talentia-vaikuttaa-varhaiskasvatuksessa/varhaiskasvatuksen-sosionomin-tehtavakuva/>. Viitattu 18.2.2023.

Tast, Eeva 2003. Sosionomin (AMK) osaamisprofiili varhaiskasvatuksessa ammattikorkeakoulun opettajien näkemänä. Ammatillisesti suuntautuva lisensiaatintutkimus. Kasvatustieteiden tiedekunta. Tampereen yliopisto. Verkkojulkaisu. <https://urn.fi/URN:ISBN:951-784-276-7>. Viitattu 2.2.2023.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannus-osakeyhtiö Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019. Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2019. Verkkojulkaisu. https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf. Viitattu 24.4.2022.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan HTK-ohje 2023. Verkkojulkaisu. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf. Viitattu 23.9.2023.

Ukkonen- Mikkola, Tuulikki, Yliniemi, Raija & Wallin, Outi 2020. Työelämän tutkimus. Varhaiskasvatuksen työ muuttuu- muuttuuko asiantuntijuus? Verkkojulkaisu. <https://journal.fi/tyoelamantutkimus/article/view/89217/58755?acceptCookies=1>. Viitattu. 2.6.2022.

Varhaiskasvatuslaki. 540/2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>. Viitattu 28.3.2023.

Vilkka, Hanna 2021. Tutki Ja Kehitä. 5. päivitetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Wilkinson, Sue 1998. Focus Groups in Health Research. Exploring the Meaning of Health an Illness. Journal of Health Psychology 3 (3), 329–348. <https://doi.org/10.1177/135910539800300304>. Viitattu 9.2.2023.

LIITE 1: SAATEKIRJE

Hei valmistuva varhaiskasvatuksen sosionomikollega!

Opiskelemme Savonia ammattikorkeakoulussa sosiaali- ja terveysalan yksikössä sosionomin tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Teemme opinnäytetyönämme tutkimuksen varhaiskasvatuksen sosionomin osaamisesta opiskelijan näkökulmasta. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää avoimen ryhmähaastattelun keinoin opiskelijoiden kokemuksia opintojen tuottamasta osaamisesta.

Opinnäytetyö toteutetaan verkkohaastatteluina, johon kutsumme sinut osallistumaan. Haastattelut toteutetaan n. 3 henkilön ryhmähaastatteluina 2 kertaa, haastattelun kesto on 45min/kerta. Lähetämme haastattelun ennakkomateriaalin sinulle sähköpostitse n. viikkoa ennen haastattelun toteuttamista.

Tutkimuksen tekemiseen on saatu asianmukainen lupa. Osallistuminen haastatteluun on vapaaehtoista ja luotamuksellista. Haastattelun materiaaleja käytämme vain opinnäytetyöhömmme. Aineisto käsitellään salaten kaikkia henkilöitä koskeva tieto. Valmis opinnäytetyö julkaistaan internetissä osoitteessa www.theseus.fi

Toivomme osallistumistasi haastatteluun, sillä saamamme tieto juuri sinun kokemuksestasi opiskelun tuottamasta osaamisesta on meille tärkeää.

Pyydämme vastaamaan tähän sähköpostiin **Helena.Tuppurainen@edu.savonia.fi** yksityisesti viikon kuluessa, viimeistään (**6.6** mennessä), jos haluat osallistua tutkimukseen. Haastattelujen ajankohdat sovitaan joustavasti haastatteluun ilmoittautuneiden kesken mahdollisimman pian. Haastattelut toteutetaan kesäkuun 2023 aikana Teamin välityksellä.

Osallistuessa ryhmähaastatteluun, pääset kertomaan omia kokemuksiasi opintojen tuottamasta osaamisesta rennossa keskustelussa kollegojen kesken.

Yhteistyöstä kiittäen

Helena Tuppurainen ja Jenni Koivuniemi

Jos haluat lisätietoa tutkimuksesta, ota rohkeasti yhteyttä meihin

Helena.Tuppurainen@edu.savonia.fi ja Jenni.Koivuniemi@edu.savonia.fi

LIITE 2: SÄHKÖINEN DIAMATERIAALI

OHJELMARUNKO ENSIMMÄINEN KERTA:

1. Aloitus virtuaalikahtvien merkeissä
2. Tutkimuksen tarkoitus
3. Haastattelu

Aiheet:

- Oppiminen
- Sosionomi AMK kompetenssit ja ydinosaaminen varhaiskasvatuksessa

OHJELMARUNKO TOINEN KERTA:

1. Aloitus virtuaalikahtvien merkeissä
2. Haastattelu

Aiheet:

- Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuva päiväkodissa
- Varhaiskasvatuksen sosionomin ammatti-identiteetti
- Koulutuksen kehittäminen

TUTKIMUKSEN TARKOITUS

Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, jonka **tavoitteena** on tuottaa tietoa ammattikorkeakoulututkinnon tuottamasta varhaiskasvatuksen osaamisesta sekä tehdä näkyväksi varhaiskasvatuksen opintopolun osaamista.

Tutkimuksen tilaajana on Savonia ammattikorkeakoulu. Savonia ammattikorkeakoulu voi tutkimustiedon avulla kehittää varhaiskasvatuksen sosionomikoulutusta sekä tehdä näkyväksi varhaiskasvatuksen opintopolun osaamista.

Tarkoituksena on kuvailla varhaiskasvatuksen sosionomiopiskelijoiden kokemuksia opintojen tuottamasta osaamisesta osaamiskompetenssien mukaisesti.

Tutkimuskysymys opinnäytetyössä:

Millaisia kokemuksia
varhaiskasvatuksen
sosionomiopiskelijoilla on
opintojen tuottamasta osaamisesta
osaamiskompetenssien perusteella?

Sosionomin (AMK) kompetenssit ja ammatillinen ydinosaaminen

Sosiaalialan eettinen osaaminen <ul style="list-style-type: none"> osaa toimia ihmis- ja perusoikeussäädösten, sosiaalialan arvojen ja ammattieettisten periaatteiden mukaisesti ymmärtää oman ihmiskäsityksensä ja arvomaailmansa merkityksen asiakastyössä osaa toimia arvoriititiloja sisältävissä tilanteissa eettisesti perustellusti osaa edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa osaa asettaa yhteiskunnalliselta asemaltaan haavoittuvassa asemassa olevien yksilöiden ja ryhmien puolelle. 	Asiakastyön osaaminen <ul style="list-style-type: none"> Ammatillisen vuorovaikutussuhteen luominen ja palvelutarpeen arviointi Tilanteeseen soveltuvien työmenetelmien valitseminen Muutoksen tähtäävä prosessi, moniammatillisuus Asiakastyön arvioinnin ja dokumentoinnin taidot
Sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen <ul style="list-style-type: none"> osaa luoda ammatillisen vuorovaikutus- ja yhteistyösuhteen sekä arvioida asiakkaan palvelutarpeita osaa tukea yksilöiden kasvua ja kehitystä sekä perheiden arkea ja perheenjäsenten keskinäisiä suhteita osaa osallistaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida asiakkaan palveluprosessin tunnistaa hyvinvoinnin suojaavia- ja riskitekijöitä sekä osaa soveltaa ennalta ehkäisevän työn ja varhaisen tukemisen näkökulmia osaa tavoitteellisesti, voimavaraistaen ja osallisuutta tukien ohjata asiakkaita, asiakasryhmiä ja yhteisöjä osaa soveltaa ja arvioida asiakastyön teoreettisia työorientaatioita ja menetelmiä osaa toimia kulttuurisensitiivisesti ja moninaisuutta tukien asiakastyössä sekä edistää kulttuurien välistä vuoropuhelua osaa tehdä ohjaustyötä erilaisissa sähköisissä toimintaympäristöissä ja ohjata asiakkaita palveluiden käytössä osaa arvioida asiakastyötä ja dokumentoida sitä asiakaslähtöisesti. 	Kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen <ul style="list-style-type: none"> kykenee ammatilliseen kriittiseen reflektioon osaa analysoida epätasa-arvoa, huono-osaisuutta sekä hyvinvointia tuottavia kansallisia ja globaaleja rakenteita ja prosesseja sekä ehkäistä syrjäytymistä kykenee puolustamaan haavoittuvassa asemassa olevien ja vaiennettujen ihmisten etuja sekä tuomaan poliittiseen päätöksentekoon ja vastuullisille toimijoille tietoa kohtuuttomista elämäntilanteista tuntee julkishallinnollisen päätöksentekojärjestelmän ja osaa toimia sen toimintaperiaatteiden mukaan osaa edistää kansalaisten osallisuutta ja osallistumisen mahdollisuuksia sekä kykenee vaikuttamistyöhön eri toimijoiden kanssa.
Tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen <ul style="list-style-type: none"> kykenee innovatiiviseen ongelmaratkaisuun ja verkostotyöhön sosiaalialan kehittämisessä osaa kehittää kumppanuuslähtöisesti asiakastyön menetelmiä, työkäytäntöjä sekä palveluprosesseja osaa suunnitella, toteuttaa ja arvioida kehittämissuunnitelmia osaa soveltaa tutkimus- ja kehittämismenetelmiä toimintakäytäntöjen kehittämiseksi osaa tuottaa ja arvioida tietoa hyvinvoinnin edistämiseksi osaa toimia tutkimus- ja kehittämistyön eettisten periaatteiden ja ohjeiden mukaisesti. 	Työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen <ul style="list-style-type: none"> osaa toimia yhteistyökykyisesti monialaisessa tiimissä ja työyhteisöissä sekä kansainvälisissä ympäristöissä osaa toimia työyhteisön lähihoitajana tuntee keskeisen työlänsäädännön ja edistää työturvallisuutta osaa johtaa itseään sekä edistää omaa ja työyhteisön työhyvinvointia osaa arvioida työn laatua, tuloksia ja vaikutuksia tuntee talouden ja strategisen johtamisen merkityksen omassa työssään tuntee sosiaalialan yrittäjätoiminnan perusedellytykset.

Sosionomi (AMK) Kompetenssit ja ammatillinen ydinosaaminen varhaiskasvatuksessa

Eettinen osaaminen <ul style="list-style-type: none"> Osaa edistää lapsen oikeuksien sopimuksen ja lapsen edun mukaista toimintaa vahvistaen lasten osallisuutta, yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa, turvallisuutta ja kestävästä elämäntapaa. Osaa toimia varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden ja varhaiskasvatuksen arvoperustan mukaisesti Osaa reflektoida ammatillista toimintaansa Osaa toimia sosiaalialan ja varhaiskasvatuksen ammattieettisten periaatteiden mukaisesti ja tunnistaa ammattieettiset vastuunsa 	Asiakastyön osaaminen <ul style="list-style-type: none"> Osaa suunnitella, toteuttaa, dokumentoida ja arvioida varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa yhteistyössä muun henkilöstön kanssa Hallitsee erilaisia ryhmäohjaustaitoja ja varhaiskasvatuksen menetelmätaitoja Ymmärtää oppimisen alueiden sekä leikin merkityksen ja muut lapselle ominaiset tavat toimia (liikunta, taiteellinen toiminta ja ilmaisun monet muodot sekä tutkivan oppimisen) ja osaa tukea lasten toimijuutta ja vertaisuhteita lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin lähteinä Osaa tunnistaa lasten kulttuurin ja yhteisön ominaispiirteitä ja osaa soveltaa niitä ammatillisessa toiminnassaan Osaa tunnistaa ja arvioida lasten ja perheiden hyvinvoinnin riskitekijöitä sekä osaa vahvistaa lapsen ja perheen hyvinvointia oikein kohdennetulla tuella Osaa hyödyntää perhetyön ja lastensuojelun osaamistaan varhaiskasvatuksessa Osaa vahvistaa perheiden osallisuutta tukevaa vertaistoimintaa ja yhteisöllisyyttä
Palvelujärjestelmäosaaminen <ul style="list-style-type: none"> Tuntee varhaiskasvatusta ja osaa kehittää työtään sen järjestämistä ohjaavien normien ja lainsäädännön mukaan Osaa tunnistaa ja arvioida palveluohjauksen ja verkostoyhteistyön tarpeen perheiden tukemiseksi ja osaa ohjata perheitä monialaisessa palvelujärjestelmässä Osaa toimia sosiaalialan ja varhaiskasvatuksen asiantuntijana monialaisessa ja -ammatillisessa yhteistyössä 	Kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen <ul style="list-style-type: none"> Osaa hyödyntää yhteiskunnallista osaamistaan sekä tunnistaa ja tuoda esille lasten ja perheiden hyvinvointia uhkaavat epäkohdat rakentavasti kehittämisen kohteeksi Osaa edistää ja tukea lasten ja perheiden kuulluksi tuleamista ja osallisuutta varhaiskasvatuksessa sekä yhteiskunnassa Tunnistaa yhteiskunnallisen vaikuttamistyön merkityksen varhaiskasvatuksessa ja siihen liittyvän koulutuksen kehittämisessä
Tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatio-osaaminen <ul style="list-style-type: none"> Osaa yhteistyössä muun henkilöstön kanssa dokumentoida, arvioida ja kehittää varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa, varhaiskasvatustoimintaa ja toimintakulttuuria sekä monialaista yhteistyötä Osaa hyödyntää tutkimustietoa ja soveltaa sitä varhaiskasvatustyössä ja varhaiskasvatuksen käytäntöjen kehittämisessä Tunnistaa varhaiskasvatuksen ammatillisen osaamisen kehittämistarpeita 	Työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen <ul style="list-style-type: none"> Osaa soveltaa esimies- ja alaistaitoja sekä tiimityötaitoja varhaiskasvatuksessa Osaa toimia osana moniammatillista työyhteisöä Osaa toimia varhaiskasvatuksen ja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden yhteistyön rakenteiden toteuttamisessa sekä monialaisessa verkostossa ja osaa johtaa monialaista verkostoyhteistyötä Osaa arvioida varhaiskasvatustoiminnan laatua, tuloksia ja vaikutuksia yhdessä muun henkilöstön kanssa -Osaa vaikuttaa sekä työyhteisönsä työhyvinvointiin ja lasten turvallisuuteen

SOSIAALIALAN EETTISET PERIAATTEET

Ammattietiikka on lakia laajempi käsite. Se ohjaa sosionomin toimintaa sekä kaikkia ratkaisuja ja valintoja. (Talentia 2022, 6.)

- Ihmisen oikeus ilmaista tunteitaan ja kielteisiä kokemuksia
- Arvostava vuorovaikutus
- Luottamus
- Itsemääräämisoikeus ja osallisuus
- Jokaisen ainutlaatuisen huomioon ottamisen
- Voimavarojen sekä vahvuuksien huomaaminen
- Yhdenvertaisuus
- Oikeus osuuteen voimavaroista
- Epäoikeudenmukaisten toimintatapojen ja käytäntöjen vastustaminen
- Syrjinnän vastustaminen ja erilaisuuden hyväksyminen

VARHAISKASVATUKSEN SOSIONOMIN KESKEISET TEHTÄVÄT

Lapsiryhmän kasvatus- ja opetustehtävä

- Vastaa sosiaalipedagogisen toiminnan suunnittelusta, toteutuksesta, dokumentoinnista ja arvioinnista
- Tukee lapsen ja perheiden kasvua kohti aktiivista yhteisön jäsenyyttä (lapsen vertaissuhteet yhteisössä ja perhetyön näkökulma)
- Vastaa lasten hyvinvointia tukevista järjestelyistä
- Vastaa lasten vuorovaikutuksen, osallisuuden tukemisesta ja vahvistamisesta, syrjäytymisen ja kiusaamisen ehkäisystä

Perheiden kanssa tehtävä yhteistyö

- Tunnistaa ja arvioi lasten ja perheiden hyvinvoinnin riskitekijöitä sekä vahvistaa lapsen ja perheen hyvinvointia oikein kohdennetulla tuella hyödyntäen perhetyön ja lastensuojelun osaamistaan varhaiskasvatuksessa
- Vastaa perheiden osallisuuden vahvistamisesta ja palveluohjauksesta

Monialainen yhteistyö

- Vastaa varhaiskasvatuksen ja sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden yhteistyön rakenteiden suunnittelusta, toteuttamisesta ja arvioinnista
- Johtaa monialaista verkostoyhteistyötä

Yhteisön toimintakulttuuri

- Vastaa lapsen hyvinvointia tukevan toimintakulttuurin kehittämisestä
- Vastaa tiimien, lapsiryhmien ja kasvatusyhteisön yhteisöllisyyden vahvistamisesta

Kulttuurinen moninaisuus

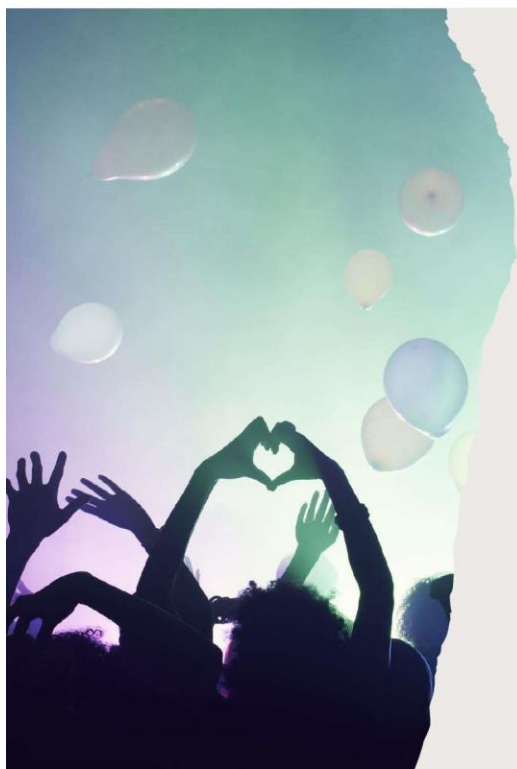
- Vastaa erilaisista elämäntilanteista ja eri kulttuuritaustoista tulevien lasten ja perheiden kuulluksi tulemisesta ja osallisuudesta varhaiskasvatuksessa

(Talentia ry.)

VARHAISKASVATUKSEN SOSIONOMIN AMMATTI-IDENTITEETTI

Ammatti-identiteetillä tarkoitetaan samaistumistasi omaan ammattiisi ja ammattiryhmääsi, niiden ominaisuuksiin, piirteisiin ja tunnuksiin. Se on sinun käsityksesi ammatistasi ja liittymisestä toisiin oman alasi ammattilaisiin. Ammatti-identiteetti ilmenee myös samaistumisena omaan työyhteisöön ja organisaatioon.

Ammatti-identiteetti muodostuu ammattipätevyyden ympärille. Se rakentuu tekemällä työtä ja olemalla vuorovaikutuksessa muiden ihmisten kanssa. Siihen vaikuttavat sekä koulutus että työkokemus, mutta niiden lisäksi myös koko muu elämänpiiri eli vapaa-aikana ja harrastuksissa saadut kokemukset. Tiedotusvälineetkin muokkaavat omalta osaltaan ammatillista identiteettiämme. (Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL, varhaiskasvatusalan ammattialaisen opas 2022, 14.)

Tervetuloa yhteiseen virtuaalikaavi tilaisuuteen!

Ryhmähaastattelu
1.kerta

Aiheena: Varhaiskasvatuksen sosionomin osaamisen rakentuminen- opiskelijan näkökulmasta

Opetusmenetelmät vaikuttavat suurelta osalta oppijan oppimiseen.

- Ryhmätyöskentely
- Projektityöskentely
- Käytännön harjoittelu
- Omat henkilökohtaiset tavat oppia
- Reflektointi
- Toisille opitun tiedon opettaminen

Oppiminen

?

Kuinka vastuu omasta oppimisesta ja itseohjautuvuutesi ovat kehittyneet opiskelun aikana?

Mitkä opintojen sisällyttämät tehtävät ja erilaiset opetusmenetelmät ovat tukeneet sinun varhaiskasvatuksen sosionomin osaamisen kehittymistä parhaiten?

Varhaiskasvatustilain mukaan varhaiskasvatuksen sosionomin pätevyys edellyttää varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan (vähintään) 60 op. Laajuisten opintojen suorittamista AMK:ssa.

Miten tämä tutkinto on kehittännyt erityisosaamistasi varhaiskasvatuksen sosionomiksi?

Oppiminen

?

Eettiset periaatteet haastavat ammattilaisen pohtimaan asiakkaan oikeuksia ja työntekijän velvollisuuksia.

Talentia ry:n mukaan ammattietiikka on lakia laajempi käsite. Se ohjaa sosionomin toimintaa sekä kaikkia ratkaisuja ja valintoja.

Kompetenssit ja ydinosaaminen

Miten eettiset periaatteesi varhaiskasvatustyössä ovat kehittyneet koulutuksen aikana?

- Onko koulutus tuonut siihen uusia näkökulmia?
- Miten eettinen ajattelu on laajentunut koskemaan omaa työtäsi?

?

Opetushallituksen mukaan sosionomikoulutus antaa laaja-alaiset mahdollisuudet työskennellä eri asiakasryhmien parissa.

Talentia ry:n mukaan varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänä on tukea lapsia ja heidän perheitään kohti yhteisön jäsenyyttä yhteiskunnassa sekä vahvistaa heidän aktiivista kansalaisuuttaan.

Varhaiskasvatuksen sosionomi edistää työssään myös perheiden hyvinvointia ja ehkäisee lasten syrjäytymistä.

Kuinka koet koulutuksen edistäneen kykyäsi työskennellä eri asiakasryhmien kanssa?

Miten koulutus on lisännyt taitoasi varhaiskasvatusikäisen ja tämän perheen tukemisessa?

- Tunnistaa riskejä perheiden hyvinvointiin liittyen?
- Vanhemmuuden tukeminen?
- Varhainen tuki ja tunnistaminen?

?

Santsikupin paikka?

Kompetenssit ja ydinosaaminen

Varhaiskasvatustilain mukaan
varhaiskasvatuksen
sosionomin osaamista voidaan
hyödyntää erityisesti lasten ja
perheiden palvelujärjestelmän
tuntemuksen osalta.

**Miten koet koulutuksen edistäneen
verkostoitumistasi sosiaaialalla?**

**Kuinka koet palvelujärjestelmän tuntemuksen
kehittyneen?**

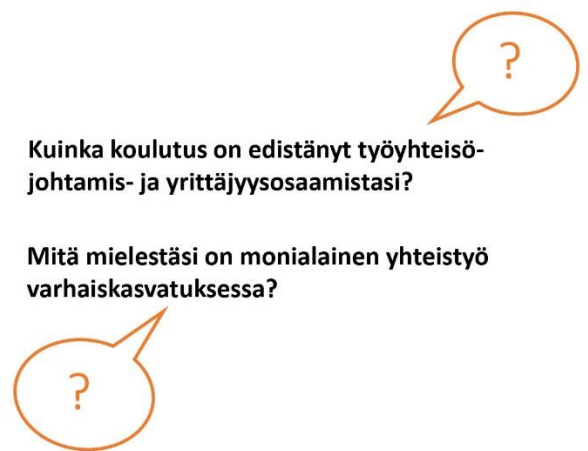

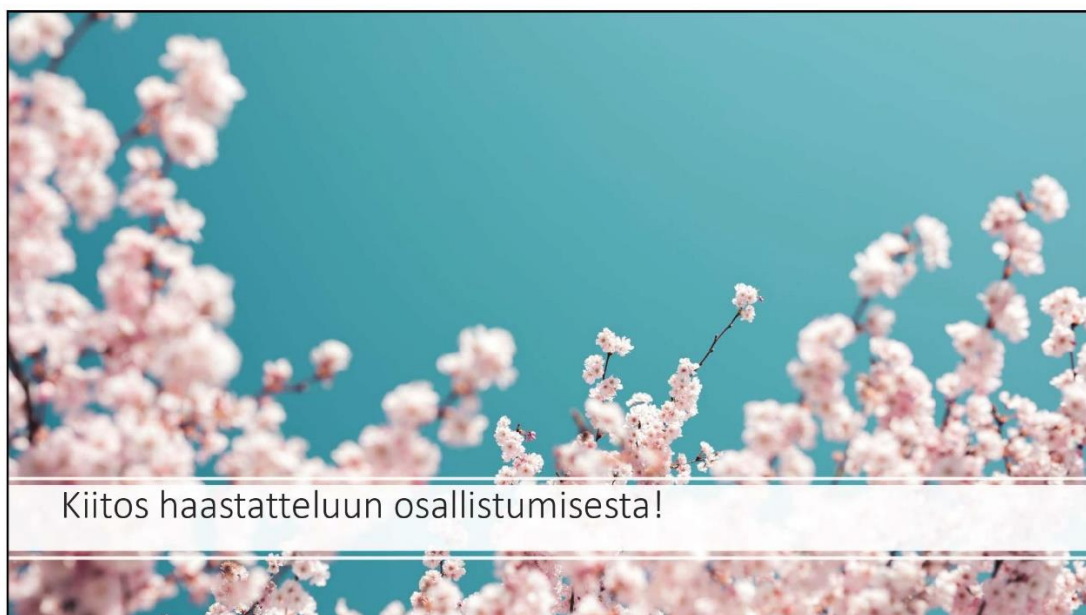
Kompetenssit ja ydinosaaminen

Monialainen yhteistyö ja
johtaminen sisältyy
varhaiskasvatuksen
sosionomin työnkuvaan,
jossa ratkaisukeskeinen sekä
Konsultatiivinen työote ovat
avainasemassa.

**Kuinka koulutus on edistänyt työyhteisö-
johtamis- ja yrittäjyysosaamistasi?**

**Mitä mielestäsi on monialainen yhteistyö
varhaiskasvatuksessa?**

Tervetuloa
yhteiseen
virtuaalika
hvi
tilaisuuteen!

Ryhmähaastattelu
2. kerta
Aiheena: *Varhaiskasvatuksen
sosionomin osaaminen-
opiskelijan näkökulmasta*

Tehtäväkuva

Miten koulutus on tuottanut osaamistasi varhaiskasvatuksen tehtäväkuvaan vastaavaksi sekä yleisesti lapsi ja perhetyöhön?

-lapsen kasvun ja kehityksen tukemisen, varhaisen tunnistamisen, erityisen tuen, vanhemmuuden tukemisen, monikulttuurisuuden kohtaamisen ja pedagogisten menetelmien erikoisosaamisen osalta?

Arene ry:n mukaan varhaiskasvatuksen sosionomit toimivat lasten kasvun, kehityksen ja oppimisen sekä perheiden hyvinvoinnin tukena.

Varhaiskasvatuksen sosionomin keskeiset tehtävät Talentia ry:n mukaan ovat:

- Lapsiryhmän kasvatus- ja opetustehtävät
- Perheiden kanssa tehtävä yhteistyö
- Monialainen yhteistyö
- Yhteisön toimintakulttuurin kehittäminen ja vahvistaminen
- Kulttuurinen moninaisuuden tukeminen

Sosionomi AMK kompetenssien mukaan sosionomi osaa toimia kulttuurisensitiivisesti ja moninaisuutta tukien asiakastyössä sekä edistää kulttuurien välistä vuoropuhelua.

Nyt opintojen loppuvaiheessa/valmistuneena, mitä yhteiskunnan monikulttuurisuus merkitsee sinulle ja koetko oman osaamisen kehittyneen sillä alueella?

Ammatti-identiteetti

Ammatillinen identiteetti on ymmärrys itsestä suhteessa ammattiin ja työhön.

Identiteetti aloittaa rakentumisensa opiskeluaikoina ja jatkuu koko työelämän ajan.

Miten kuvailisit omaa ammatti-identiteettiäsi?

Mitkä tekijät ovat edistäneet ammatti-identiteetin kehittämisessä?

Ammatti-identiteetti

Ammatillinen identiteetti koostuu motivaatiosta uuden oppimiseen, jatkuvasta kehittämisestä ja vuorovaikutuksesta muiden kanssa.

Millaisilla valinnoilla olet koulutuksen aikana voinut edistää ammatti-identiteetin kehittymistäsi?

-valinnaiset opinnot, harjoittelu tai kurssien eri sisältöihin vaikuttaminen?

Vielä viimeiset
kysymykset
Oletko valmis?

Koulutuksen kehittäminen

**Millaisia ehdotuksia sinulla on
koulutuksen kehittämiseen?**

Mitä jäit kaipaamaan koulutukselta?

**Mistä koulutuksen sisällöstä koet
saaneesi eniten hyötyä tulevaan tai
nykyiseen ammattiisi?**

